

De potestate confessoris in audiendo confessiones et
absoluendo.

Capitulū primum.

Quantū igitur ad primum ut habeas au-
toritatem audiendi confessiones. si es
in ordine mendicantium requiritur. Pri-
mo quod habeas licentiam a patris tuis
non solum quo ad fratres sed quo ad seculares. Se-
cundo ut habeas licentiam a proprio sacerdote eius
qui est audiendus vel specialem vel generalem. scilicet per
punitationem factam coram diocesano vel aliquo equi-
ualentem. secundum formam de sepulchro. du. Et ex hac licen-
tia non uales absoluere hentes domicilia in alijs
diocesis. nec etiam homines illius diocesis in quibus punitus
es extra ipsam diocesim secundum fratrum. et ab. et laud.
Nec uales absoluere ab aliquo excommunicatione maiore. non
habendo aliam auctoritatem specialem super hoc. quod si
hoc facis absoluendo aliquem ab aliquo sententia
scienter vel ex ignorantia iuris sententiam excommunicationis
incurris. a qua citra sedem apostolicam non ua-
les absoluere. Et hoc verum est de sententia iuris.
Secus si absoluens a sententia hominis quia quous
male faceres et ille non esset absolutus non
tamen sententiam excommunicationis incurreres secundum
de extra de preiudicio. re. in Cle. Item ex tali licen-
tia sic habita. non uales absoluere a peccatis
quorum absolutio diocesano reseruat.

Et q̄ qui sūt tales casus circa hoc sūt varie
opinioēs a aliq̄ pluēs a aliq̄ paucoēs ponūt
Et in hoc multū statū cōsuetudini dioceſiū vel
dioceſanoꝝ. Ideo nō firmit̄ int̄reas ei qd̄ d̄
de ista materia in ſūma piſana quātū ad illos
casus expreſſos. Sed ut cautius a d̄arius pro
cedas a dioceſano queras quos casus velit ſi
bi reſeruare quibus expreſſis de ipsis te non
impedias ſed ab oībus alijs auctoritatē ſiue li
centiā petas. **S**i ergo habes pre manib⁹ ca
ſum alicui⁹ pecc̄i ſolū a quo non potes abſoluē
ſi alias penitens eſt bene diſpoſitus abſoluas
tu ab hijs a quib⁹ valeas a de reſiduo mittas
eum abſoluendū ad illū qui habet ſup hoc au
d̄oritātē vel tu vadas pro eo ad capiendum
auctoritatē. **S**ed ſi repis eum innotatū aliq̄
ſentētia excoicationis maioris a qua nō potes
abſoluē quia ſc̄z ſup hoc non habes auctorita
tē ſpecialē non abſoluas cū a pecc̄is niſi prius
obtinueris abſoluōnem excoicationis ab eo
qui pot̄. Quia ſm̄ Tho. in. iiii. di. xviii. abſolu
tio ab excoicatione debet precedē abſoluōnem
a pecc̄is. quia excoicatus non poteſt abſolū a
pecc̄is cū non ſit particeps ſacramētoꝝ. Et id̄
circo cautū eſt. ante interrogacōnem de pecc̄is
interrogare de hijs p̄pter q̄ poſſis ſuſpicari cōfir
tem incidiſſe in aliquā ſentētiā. ne viz audies

peccato et non valendo impedire absoluōem
propter impedimentū excoīcōnis remaneat
scandalisatus. **A**b excoīcōne autem minōri
que. s. incurritur participando precipue cum
excoīcatus in casu non concessō. nec tamen in
crimine ppter quod ille est excoīcatus. quia
tunc et ipse pariformiter esse ligatus. extra. e.
Concubine vales absolue et debet ante abso
luōnem a peccatis. **P**ersonas autē hūtes
domicialia ex diocesim vbi habes auctoritatem
a diocesano ut possis absoluere. oportet ut vel
tu vel ipse qui est audiendus sup hoc habeat
licentiā speālem vel generalem. **S**acerdos ve
ro secularis si habet beneficiū vel eccliam que
habet curam aīarum. coīpō quo ipam recipit
habet licentiā audiendi cōfessiones parrochi
anorū illius ecclie solum sine alia licentiā speci
ali. non tamen ex ipsa licentiā tali potest ab
soluere a casib; Epō reseruatīs. nec etiā potest
audire prochanos aliarū eccliaz nisi hēat licē
tiam ab Epō sup hoc vel alio qui dare possit. ā
ipse p̄m̄res hēat licentiā ut possit cōfiteri. a hoc
siue ab Epō. siue a suo prochiali sacerdote. ut
dicit hostien. in Sūma. **I**n articulo tamen
mortis potest quilibet absoluī a quolib; sacer
dote. etiā non habente sup hoc auctoritatē vbi
qui posset non adesset. q. a quacūq; excoīcōnis

exatus eras notorie. Nam fm̄ pe. de. pal' ab
solutio ab occulte excoicato tenet ut habes
infra in sēda parte. de absolucōne ppter abso
lucōnem tamen a peccatis solum in casu non
concesso a si grauiē peccas sm̄am tñ excoicōis
vel aliā non incurris. Dicunt etiā Inno. hosti.
et Guil. q̄ qui confessus est ei qui de iure nō
hab; beneficiū puta symoniaco vel intruso. a
h̄mōi quādo hoc scitur tenetur iterū cōfiteri
ei qui possit eum absolue. ex̄ de pe. a re. Si Ep̄s
li. vi. Sed regularit̄ fm̄ hosti. deb; quis p̄prio
sacerdoti cōfiteri. vel alteri de eius licēcia
Ex̄ de pe. a re. et de pe. di. vi. Placuit.

Quis sit p̄prio sacerdos.

Q St autē p̄prio sacerdos. p̄pa quo ad
oēs. Legatus quo ad eos qui habent
domiciliū in terris sue legatōis. Ep̄us
quo ad eos qui in sua diocesi habēt domiciliū
et nō sunt exempti. Sacerdos prochialis quo
ad suos prochianos. Et prelati in eccl̄is vel
monasterijs seu cōuentib; exemptis quo ad
subditos suos. Itē p̄lati. s. p̄riarche Archep̄i
Ep̄i et alij exempti p̄lati possunt sibi eligē con
fessorem et etiam Cardinales absentes causa
legationis. extra de pe. a re. Ne pro dilatione
li. vi. Quī tamen confessores electi nō possunt
absoluerē ip̄m a maiori excoicacōe a in casib;

graviorib; ex de pe. et re. Si epus li. vi. Quia
igitur confessores instituti in ordine predicatorum et
minorum postquam fuerint puniti per superiores suos
diocesanis. et ab eis acceptati si sine causa iusta
absolventi licentiam dare recusarent diocesani
Ex de. dudum. de sepul. pnt audire confessiones
non tamen ex hoc absolventur a casibus reservatis
ipsis diocesanis nec tenentur penitentes qui vo-
lunt eis confiteri de illa dioc. petere licentiam a pro-
curiali vel alio. Quoniam eis inuitis et condicen-
tibus. Et glo. b. que dicebat contrarium fuit tanquam
falsa condempnata per Cle. iiii. in quodam privile-
gio ordinis predicatorum et minorum. Et hoc ipsum
tenet Jo. an. ex de pe. et re. Si Epus. li. vi. nec te-
netur etiam sic confessus proprio sacerdoti con-
fiteri ut in euangeliis Jo. xxi. que incipit. Vas
electionis. Possunt etiam diocesani sine predi-
cta solemnitate scilicet punitioem dare licentiam
predictis religiosis audiendi confessiones et omi-
tere jurisdictionem eis ut placet et licentia data
sive per punitioem sive per alium modum du-
rat post mortem prelatorum quousque fuerit ecclesis
provisum et hoc ex privilegio Cle. Item secundum Tho-
m. iiii. di. xvii. Si subditus sciat proprium sacerdotem
esse hereticum a sollicitante ad malum aut fragilem
ad peccatum quod quis ei confitetur et pronum vel si p-
babiliter estimatur reuelator confessionum vel si

sententia etiā aplice sedi reseruata. quo ad ab
solucōz. et ab oi casu peccatorū q̄ de q̄cunq; dio
cesi existēt. Si tñ piculū euadit q̄ntū ad snias
excoicōnis oportz q̄ se etiā rep̄ntet ei qui regu
larit̄ valet absoluē alias remcidit in easdem
snias. et hoc debes ei declarare. Et quūvis ex snia
excoicōnis p̄pter iniectionem manuū violē
tam cuius absolucō esset aplice sedi reseruata
posset q̄s absoluū auctoritate Ep̄i sui in q̄busdā
casibus ex̄ articulum mortis ut no. Innoē. t̄.
de excoicōnibus. Excoicōne p̄ma. Istud tñ
non est extendendū in absolucōne ab excoica
cōib; alijs aplice sedi reseruatis et sentētis ab
hoie. S; solum p̄mittit̄ in articulo mortis abso
lucō he: sm̄ Inno. Sed multū doctores in hoc
dicunt cōn̄ Inno. Vnde de ista materia habes
diffuse in ista parte p̄ma. Cxxij. quod incipit
eos quū ibi oīno videas. Et quia qui ligatus
est non valet aliū absoluē ideo si esses aliqua
snia irretitus excoicōnis maioris vel suspen
sionis. et h̄mōi auctoritate ocessa vti nō vales
Quod si cōtingeret v̄l p̄ ignorantia vel per im
aduertentiā v̄l certā sciam te aliquē absoluē
a quo nō valebas siue sentētia siue peccō vltra
peccm̄ omissum teneris si vales o modo. manife
stare illi errore cōmissum. cū apud eccliam mili
tantē non sit absolutus. Hoc tamē verū est si

peccm de quo q̄s habz cōfiteri si cōmissum cōi
eū. In hīs a similibz quibz tūmet penitēs pro
babiliter ex cōfessione sibi vel sacerdoti piculum
imminē. debet recurrē ad supiorē vel petē licen
ciā alteri cōfiteri. quā si hēe non pōt vel non
possit. Idē iudiciū esset sicut a de eo q̄ nō habz
copiā confessor. Idē tenent. pe. Al. a Inno. et
addūt cōsequentē q̄ si nc̄itas imminēt et aliū
nō possit hēe cōfiteat peccm in ḡne sine eo de
quo possit puenire malū. ¶ Itē fm̄ hosti. va
gabūdi a qui querūt domiciliū quo se cōferāt
pūt ubiqz cōfiteri. hīs tñ qui valēt absolue
a audire cōfessionē. Et sc̄dm eūdē qñ quis itra
turus est iustū bellum vel mare a deest p̄p̄ius
sacerdos pōt alteri cōfiteri sine licencia. ¶ Itē
sc̄dm Gml. pegrini romipete. negociatores a
viatores si ceperint perā a baculū a p̄p̄ius sa
cerdotibz vel aliis de licencia eorū iter arripue
runt. p̄sumendū est eis data licēcia cōfiteri
Sed si sine licencia iter assumerēt nō possunt
cōfiteri alteri. s. ut absoluant nisi in nc̄itate
Idē Inno. a hosti. ¶ Cui autē debeāt ordinarie
cōfiteri Cardinales Curiales Reges a p̄ncipes
et p̄lati non exempti et canonici a pl̄bani vel
clerici et q̄ hūt domiciliū in diuersis diocētibz
vide in Sūma. hostien. de. pe. a re. Et in Sūma
Pisam. Confessor. 3. 7. 13. et in sequentibus.

De casibus reſeruatis diocelanis.

Si ſunt caſus diocelanis reſeruati. Et p̄mo in ſūma Piſani. c. Confefſor. d̄r q̄ B̄ndict⁹ xi. de clarauit q̄tuor caſus eſſe de iure a. v. de conſuetudine. Primus. p̄cc̄m clerici. p̄pter qd̄ incurrit irregularitatē. Secūd⁹ de m̄cediarijs. Tercius de p̄cc̄o vbi eſt indicenda ſolēpnis p̄n̄ia. Quart⁹ de excoicacōne maiori. Quintus de homicidio volūtatio. Sext⁹ de violacōne eccl̄iſtica libertatis. Septim⁹ de violacōne immunitatis. Octau⁹ de falſarijs. Non⁹ de ſortalegijs. Quia illa exuagans. B̄ndicti vacat per de. dudū. de ſepul. Ideo non p̄nt induci pro iure omniū h̄ pie p̄nt credi q̄ ſc̄; vir ſapiens ip̄e B̄ndict⁹ b̄n̄ dedarauit. Dicit t̄n̄ poſtea q̄ p̄nt Ep̄i in ſuis Ep̄atibus prout eis videbit̄ expedire reſeruare a multo magis cōſiliū ſinodale a p̄uinciale

Io. an. ex̄ de pe. a. re. c. Si ep̄us. li. vi. glo. 3. dicit eſſe caſus reſeruatos. Blaſphemiam d̄i et ſc̄orum a m̄imoniū dam̄ſtine tractū interdū alias eccl̄ie eſſe. Dicit etiā q̄ ſolet Ep̄us reſeruare caſus omniū publicorū criminū enormiū. Oppreſſores filiorū cū p̄poſito v̄l ex caſu Caſus falſi teſtimoniij. p̄iurij. Inceſtus. coru p̄cc̄mis monialiū. coitus cum brutis. cuiuſlibz ſortalegij homicidij et h̄ijs ſimiliū. **H**oſtien in ſūma que d̄r copioſa. ponit om̄es predictos

casus et addit. Item de vicio contra naturam et marie
cum brutis. Item si ipse episcopus audiuit confessionem
de aliquo peccato et concludit quod etiam de alijs enormi-
tibus que consuetudo generalis et specialis episcopis refuat
Item iudicium est in quibus etiam episcopi aliquoties mit-
tunt peccatorem ad sedem apostolicam propter enormitatem
criminum et aliquoties ad terram. Guil. Spe. in
suo reportorio ultra predictos casus addit. de
verberationibus preteritis et meretricibus. de deflorantibus virgi-
nes vi oppressas vel seductas. de baptisantibus
proprios filios sine necessitate. de tenentibus ad ba-
ptismum siue ad confirmationem proprios filios sine
necessitate. de cohabitante matrimonio post votum casti-
tatis de simoniacis in quocumque genere de fornicatione
contra naturam cum iudea vel sarracena. de concipiente filium
per adulterium quem vir credit filium suum. de parante
te abortivum in se vel alia. de cohabitante matrimonio
post sponsalia iure firmata. de coeunte cum bapti-
sata ab eo. vel cuius confessionem audiuit de usu
varijs. de celebrante in altari non consecrato.
vel sine ornamento. vel sine indumentis. de ce-
lebrante non ieiunio. In fine autem sic dicit.
Ponunt tot casus nihil aliud est quam sacerdotum
potestatem restringere. Unde breuiter dico sacer-
dotes omnia posse in occultis quo ad forum prouinciale
que specialiter non sunt in iure episcopis reseruata. et
que non sunt ipsis sacerdotibus directe vel per

aliquā cōsequentia in dicta ar. c. videat si et
de sen. ex. nup. hoc tñ fateor q̄ vbiq̄ graue
delictū fuerit vel enorme supioris est iudicium
requirēdū v̄l etiā p̄pter casus nouitatē vel
ambiguitatē. **I**tem etiā fateor de oibus casibus
in quib; sic fieri est in qualib; ecclia consuetū
Io. de lig. in declaracōne quam fecit sup. de re.
Om̄is vtriusq; dicit q̄ fr̄es p̄dicatores et miō
res postq̄ fuerint diocesanis p̄sentati p̄nt ab
oibus p̄cis absolue exceptis tñ ep̄is reserua
tis in iure om̄ni. **P**robat aut̄ hoc sic. n. viij.
in cōstitutōe sup. cathedrā de sepul. In cetera
de confessioib; q̄ntū ad fr̄es p̄dicatores a miō
res sic dicit. Statuimus et ordinamus auctori
tate p̄dicta ut Magister p̄dicatoꝝ a minister
miōꝝ ḡnalis vel alius de hoc ibidē p̄ constitu
tōem p̄dictā deputati ad p̄ntiam p̄latorum
p̄ se v̄l per alios se conferāt a huiliter petant
ut fr̄es qui electi fuerint ad audiendas cōfessi
ones subditoꝝ suozū audire valeant de licētia
gracia a b̄nplacito eorundē p̄latoꝝ a sequitur
ibidē. Si vero p̄lati hanc licentiā exhibē recu
sauerint. Nos illā ex nūc cōcedim⁹ fr̄ibus sic
electis de aplice p̄tatis plenitudine. Ex quo sa
tis datur intelligi q̄ conditor canonis magis
intendit q̄ mḡri a ceteri p̄dicti p̄latis ecclie
debitā reuerentiā in hoc casu exhibeant q̄ ab

eis dictā licentiā obtineant q̄ ea ab ipsis non
obīeta firmis p̄ istū canonē obtinet. **C**ō
cessa igē h̄mōi licentiā a obrenta oñdit papa
quāta sit auctoritas q̄ in foro p̄niali cōcedi cum
dicat per h̄mōi cōcessionē non intendim⁹ fr̄ibz
ipsis p̄tatem ob hoc impendē ampliorē q̄ in eo
curatis seu sacerdotibz prochialibz est a iure
concessa. Sed s̄m̄ **G**ual. in repositōe. in Rubrica
Sup̄ quibz sit penitēs ad Ep̄m remittend⁹. Sa
cerdotibz prochialibz est a iure cōcessum q̄ in
oculis quātum ad forū penitencialē p̄nt impo
nere p̄niam de oī crimine exceptis casibz ep̄is
reseruatis in iure ar. c̄. de iudi. Acti clerici de
sen. c̄. Rup. Et hec auctoritas cōcedi per cōstitū
cōnem dictā fr̄at̄ibz predictis. **D**e casibus
autē per cōsuetudinē vel per Ep̄os reseruatis
quos hostien. a plures doctores ponūt coiter.
Idem **G**ual. dicit. Tot casus ponē nihil aliud
est q̄ p̄tatem sacerdotū restringere que tamē
est sibi plenarie attributa. Vnde dico breui
ter sacerdotem omnia posse in oculis quātum
ad forū p̄niale que non sūt speāliter in iure
reseruata ep̄is vel q̄ non sūt ipsis sacerdotibz
directe vel per aliquā cōsequentiā interdita.
Datent enī sacerdotes prochiales p̄tatem a
iurisdictionē ordinariā super populū sibi om̄is
sum c̄. de pe. a re. **O**mnis vtriusq̄. Et licet Ep̄i

possint sibi reseruare certos casus. ij. d. iij. No
uo testamento. qui tamē oportunt inferioribus
de iure ut dictum est. tamē hanc potestatem non
habēt generaliter seu simpliciter Ep̄i super eos s̄m
Guilh. duran̄ nisi in duobus casibz; Inno. di.
recte ut cum aliq̄ fuerint legitime deprehensi q̄
merito sint tali potestate priuati. Alio modo p̄ aliq̄
conuenientiam ut cum talis casus euenerit in quo
ad utilitatem communem expediat q̄ talē casū sibi
retineat et alii non. Probat hoc. xxv. q. i. c. de
ecclesiasticis sacramētis v̄l privilegijs vbi dicit
gre. Si nr̄a defendim⁹ ita et singulis quibusq̄
ecclesiasticis sua iura seruam⁹. Nec cuiuslibet gratia
fauente ultra q̄ mereat imp̄tor. Nec ulli hoc
quod sui iuris est ambitu stimulare denegabo. xi.
q. i. prouenit dicit. Et sic ex p̄dictis patz quid
tenendum sit de casibz; q̄si infinitis reseruatis p̄
quedā consilia p̄uincialia et sinodalia post pro
mulgationem istius constitutionis q̄ fere euacuat
totā potestatem ip̄oz fratrum et prochialium cum sit
tū vtriusq̄ plenarie attributa a iure nec expe
diūt utilitati subditorū ymo ponūt eis laqueū
in via salutis. **S**ed quid. si aliquid vellet de
fendē q̄ hmoi casus essent rōnabiliter reser
uati quātū ad ip̄os sacerdotes prochiales cū
de foro prelatorū sint et eoz ordinationibz; sint
subiecti nūq̄ fratres p̄dicti sunt obligati ad

hmoi casus referuatos. dicendū q non. Nam
exemptū sūt nec sūt ordinacōibz p̄latorū sub
ditū ut extra de excel. p̄la. nūm̄is praua. Et ista
cōstrucō remouet a cassat omēs cōsuetudi
nes a statuta facta a ordinata cōi p̄missa. in
cōstitucōne vel alicui p̄missorū. j. e. nos eteni.
Cum igit̄ concedat̄ hic quātum ad forum
pnialem fratribz ipsis illa auctoritas quā ha
bent sacerdotes parrochiales a iure. qui est
ab omi crimine. exceptis tamē casibz Ep̄is re
seruatis in iure ut dictū est. manifestū est q
fratres p̄dicti non tenentur ad hmoi casus
per statuta prouincialia et synodalia referua
tos. cum non sint eorum ordinacōibz subditi
ut dem̄ est p̄mo negando ne ipsi fr̄es absol
uāt in casibz referuatis Ep̄is in iure de oibus
alijs cōcessisse vid̄z quia vnū negando alterū
cōcedendo cessit. xxv. di. qualis. Nec possunt
p̄lati hanc cōcessionem reuocare nec etiā defal
sare nō directe negando eā dum ab eis petitur
quia negando ipam firmi⁹ per istū canonē ob
tinetur ut patz. j. e. Si vero. Nec prohibendo i
directe per aliquā sententiā vel preceptū. ne
parrochiam eoz cōfiteātur eis ut ex de p̄uile.
quanto. Nec per retencōnem multorū casuū
sicut dictū ē quia hoc fiet in fraudē istius legis
qd̄ fieri nō debz ut ex de concel. p̄ben. Consti.

Sileat ergo hic Jo. mo. qui dicit q si Epus
potest artare ptatem ordinariā curatorū pōt
multo magis artare extra ordinariā ipōz fra-
trū. Quod p supiorē creditur p inferiorē arta-
ri seu reuocari nō pōt vt patz. xxi. di. Inferior
Et in Cle. de elec. romani. **A**d restitucōnem
autem Cle. de pūale. rel. Vbi dicit q religiosi
in casibus sedi aplice aut locorū ordinarijs re-
seruatis quenq̄ absoluē non p̄sumant. Respō-
dendū est q intelligit hoc de reseruatis in iure
sicut intendit ista constitucō. Non aut de reser-
uatis per consuetudines vl statuta aliorū prela-
torū quia ista remouet papa in constitucōne
prefata. Et p̄sequens ut videt̄ q̄cquid dicat̄
per antiquos vel modernos doc. de talibz casibz
per Epōs reseruatis totū reuocat p̄ constitucō-
nem istā specialiter quantū ad dictos fratres
Si enī constitucō posterior licet non faciat
mentionē de priorī ipam reuocare noscatur de
constitu. licet. li. vi. multo magis reuocare debz
dicta doctorū si in cōtrariū pmulgetur hoc Jo.
de lig. Nota tñ q̄ presupposita ista declaracōne
Jo. tanq̄ vera non tamē possent p̄ hoc fratres
predicti absoluē a casibz reseruatis p̄ sinoda-
les vbi esset annexa suā excōicacōnis quia de
iure omniū absolutio ab excōicacōne pertinet
ad Ep̄m. **I**tem remanet adhuc res facta

dubia. qui vñ. sint casus qui in iure referuntur.
Epis directe vel per aliquā cōueniētiā a qui
bus alij vel ipsi frēs nō possunt absolue. sedm
eūd. lo. a quod vnus dicit reseruatū. alter di
cit non reseruatū. et ideo tucior via est si fieri
pōt ut seruetur quod dictū ē in pñcipio capli.
Item ex tali licētia dispēsaō vel cōmutaō vo
torū vel iuramētorū. sedm omēs pertinet ad
diocefanos quedā tamē ex hñs ppe reseruan
tur. **D**ispensaō autē incertorū quō vel quādo
ad Ep̄m pertineat. vide g. m. 2. pte. i. c. de resti.
Nota quod dicit Jo. an. ex de offi. vica. sup
c. lcz. in glo. q. si Ep̄us dedit vicariū gnālem.
q. in mandato exp̄ssit aliqd de istis. q. requiri
tur spēalis secuta gnāli clausula a omia alia q̄
per nos possumus a etiā si mandatū exigant
spēciale. Sedm hosti. satis vidē q. spēcialia pos
sit ad instar p̄uātoris. vt g. de p̄u. quid agē
dum. Secus si aliquod de spēcialibz nō fuisset
expressum. hec ibi. Quod vidē intelligendum
quātum est de virtute verborū et in foro con
tentioso. Nam si constaret de intencōne conce
dentis auctoritatē. etiam si aliquod spēciale
non exprimeret in gnāli concessione. videtur
spēcialia concessisse. xxij. q. v. humane. Et idē
potest intelligi de licentia seu auctoritate data
ab Ep̄iscopo vel prelato. cōfessoribus.

De peritiā cōfessoris quā debet habere. 2.

Quantū ad. ij. debz confessor hēre scientiā q̄
sufficiat ad hoc opus debz e erequendū
ut sciat discernē inter leprā a leprā. qđ multi
pliciter pōt intelligi. Et primo scias discernere
inter pccm cui annexa est aliqua sententiā ex
cōicacōnis vel interdicti quo ad omēs. v̄l etiā
suspensionis vel irregularitatis quo ad perso
nas ecclīasticas. Et peccatū cui non est annexū
aliqđ tale. a in primo caū si est excōicatio a tu
te siue diū siue p̄culari sinodalū. emittas eū
ad suū dioceſanū nisi esset casus se. ap. reſerua
tus. ¶ Si aut excōicatio sit data ab hōie. tunc
nō valet dioceſanus eū absolue n̄ eā tulit; si
remittas eū ad illum qui tulit sniam. de hīs
tū vide plenius infra in tractatu de excōicacōi
bus. ¶ Secūdo scias discernere int̄ leprā pccī
mortalis. a leprā peccati venialis. saltem quo
ad omnia. Nam venialia quedā non sunt de
necitate cōfessionis. Et ideo non est necarium
ita insistere inquisitioni de numero et circūstā
tijs eorū sicut de alijs. Et dico de illis venialibz
de quibz clarum est ipa esse venialia. Nam vbi
dubiū esset. an scz eēt mōrle ā veniale. siue ex
ipso actu in se. siue quia cōfiteus nescit ita de
clarare. q̄ possit inde cōclusio elici. tūc diligen
tius est interrogandū. ¶ De lepra vero pccī

mortalis scias tercio discernere inter leprā a
leprā id est inter vnā speciē a aliam. Non enī
sufficit confitēri peccatum mortale in gñe. sed
oportet q̄ confiteat in vltima specie. s̄m omēs
doctores. Sed quia circūstantie peccati aliquā
variant spēm ideo oportet etiam te scire et in
terrogare de circūstantijs peccatorū et mariē
que trahunt peccatū in aliā speciē quia ille
sunt de nēcitate confitende. Circūstantie autē
continentur in hoc versū: Quis. quid. vbi. per
quos. quibz. cur. quō qñ. ¶ Jo. in Sūma con
fessoꝝ sic expōit istū versū. Quis vtz sit ma
sculus vel scia. Iuuenis aut senex. nobilis aut
ignobilis. liber vel seruus. In dignitate vel officō
cōstitutus vel nō. sane mētis vel insanus. sciēs
vel ignorās. clericus vel laicus vel claustralis
Consagneus vel extraneus a similia. ¶ Quid
vtū hanc spēm vel illā. s. fornicatōez vel adul
teriū vtū etiā sit illud enorme mediocre vel
parū. vtz manifestū vel occultū. vtrum scēs
ex consuetudine vel recens. ¶ Vbi. vtrum scz
in loco sacro vel non sacro. In domo dñorum
vel alibi. ¶ Per quos. s. mediatores vel nūci
os quia omēs tales sunt participes criminis a
ipse est obligatus p̄ peccatis eorū. ¶ Quibz. a cū
quibz pro quibz et cōi quos peccauit. ¶ Cur
a quali intencōne hoc fecit. a q̄li temptacōne

inductus . et utrū preuenit ipē temptacōnem
vel fuerit preuentus ab ea . utrū sponte vel co
actus . vel quali coactione . utrū animo ludendi
vel nocendi . **Quō.** de modo agendi vel pa
ciendi dicat ipē peccator . **Quā.** dieb; festiuis
ieiunioꝝ . vel alias . utrū añ pñiam acceptam
vel post frangendo eam . quia maior ingratitu
do est . **Sed** a circūstantias notabilē aggra
uantes pccm etiā si non mutēt speciem . tutius
est dicere . precipue autē interrogandū est de
circūstantia . **Cur.** id est q̄ motu vel fine fecē
qua illud aliqñ variat specie . cū moralia tra
hant speciem a fine . vñ quā mechatur cū mu
liere ut auferat ei sua . magis censendus est
fure q̄ mechus . quāuis etiā mechia ibi sit .
S; etiā qñ non mutatur species multū hab; aggra
uare vel alleuare talis circūstantia pre
ceteris . sc; . cur . Nam s̄m Tho . m . iiii . di . xvi .
Quāuis circūstantie que non mutāt speciem
pccī non sint de nccitate cōfitende . tutius tñ est
eas confiteri ut dictum est . ut verbi gracia . Si
furtum faciendo multū vel parū abstulit . Si ri
xando leuiter vel acriter vel atrociter percusse
rit . a hmoi . sicut dicit petrus m . iiii . d . xvii . Nō
tñ nccē est ad qdlibet pccm etiā mōle de omi
bus dictis circūstantijs interrogare . sed plus
et minus scdm peccata . a ipsas circūstantias .

inter lepra
nam . Non eni
ale in gñe sed
cio . s̄m omēs
precari aliqñ
te face et in
dri et marie
iem qua ille
stantie aut
quid . vbi . p
Suma con
vix sit ma
nobilis aut
re vel offiō
san . sc̄s
dualitatis
a . Quid
og; vel adul
choce vel
rum fecēs
vrum sc;
io dñorum
is vel nūc
s criminis a
Rub; . ai
ur . Cur
mptacōne

Alleviātes etiā circūstantias aliqñ ut dic. pe.
in. g. bonū est dicē. p̄cipue qñ posset oriri scan-
dalū in mente auditoris ex taciturnitate eius
Dicit autē **Th.** in quadā Eplā. q̄ circūstantie
que trahūt p̄cēm ad aliud genus. de nēcitate
sunt cōfitende. a dicitur ille que habēt specia-
lem repugnantīā ad aliqđ p̄ceptorū diuine
legis. Sicut furtū simplicit̄ repugnat huic p̄-
cepto. Non furtū facies. **S**i vero fiat furtū in
loco sacro ex circūstantia illius loci habet re-
pugnantīā ad illud p̄ceptum quod est de ve-
neracōne sacrorum. et sic addit̄ noua species
peccati et sic de alijs. Et in fine dicit q̄ illud
quod dicitur circūstantias non trahētes pe-
ccatum in aliud genus peccati. non esse de nēci-
tate confitēdas non est referendū ad nume-
tū quem aliquis cōfiteatur si p̄t̄ quia non est
vnum sed multa. **S**cias etiā. g. discernē in-
ter leprā et lepram. et inter vnū p̄cēm a aliud
quo ad numerū ne facias de centum vel mille
peccatis vnā leprā videlicet non interrogando
de numero seu quot vicibz omisit aliquod mor-
tale. de quo confiteatur. Et si dicit p̄pter multū
tudine iteracōnis se non recordari non est su-
bito dimitrendū. sed insistendū quāto tempe-
stet̄ in illo vicio. et q̄ frequēter iterabat in-
fra illud t̄pus ut puta quociens in mense vel

in ebdomada. ut sic possit huius numerus illius
peccati. et sic non punctualiter saltem secundum aliquam
opacōz. et tunc declarandum est sibi ne dicat plus
quam habeat in conscientia sua sub occasione. ut inde sit
magis securus dicendo plus quam minus ut multi
faciunt. et non bene. ¶ Scias ultimo discernere inter le-
pra et lepra. id est inter lepra peccati. cui est annexa ali-
qua obligatio satisfactoris vel restitutoris. et lepra
ubi non est aliquid tale. Nam in primo casu ultra peccatum
de quo debet dolere. oportet insistere et interrogare
si est paratus satisfacere. Nam ubi non habet
preparatum animum ad satisfaciendum si posset non
esset contritus. et per consequens non debet absolui.
¶ De ista vero materia scilicet satisfaciendi et resti-
tuendi que valde difficilis est et intricata ha-
betur in fine secunde partis ubi aliquid dici pote-
rit. ¶ Item si confessor circa homini et alia diffi-
cilia non est ita peritus quod pro se sciat nodos dis-
soluere. saltem sciat dubitare de homini. et sic
consilium querere a peritoribus nulla facta expressi-
one persone cuius confessionem habet pro manibus
nec quocumque signo vel verbo ipsum prodat nisi
penitens super hoc expressas sibi daret licentiam
nam quocumque directe vel indirecte sciēter vel
inadvertēter manifestaret tale peccatum non ha-
bita licentia graviter delinqueret. non tamen pena que
taxatur. ex de pe. et re. omis puniretur nisi in

iudicō de hoc cōvincētur. sed arbitraria esset
hmōi pnia inuigenda. ¶ Et nōndū q̄ circa
sc̄iaz cōfessori necēriā sic dicūt doc. Tho. in. 2.
di. 11. in expōsiōne lre. hec sc̄ia a si non sit ma
ior. tamē tāta debz esse ut sciat discernē inter
pcc̄m a non peccatū. et pcc̄m mortale a veniale
Et si in aliquo eēt dubitacō posset recurrē ad
discretōres. Al. in. 2. di. 11. dic. q̄ sacerdos nō
tenetur scire nisi in cōi. q̄ sint capitalia a q̄ sint
mōilia cōia. a. q̄ venialia ex ḡne. S; hec nesciēs
sicut idē dicūt puto peccat mōliē in audiendo.
a eū institūēs plus peccat q̄ ipse. a eū permie
tēs institutū mīstrare si sua iter ē talem phibe
re. Itē dicūt q̄ in perplexis q̄stioibz sacerdos
prochialis ecclie debet ita discretus eē ut talia
difficilia sciat nec p̄cedendū m̄ eis sine supior
cōsilio l̄ auctoritate. ¶ Henricus de ordie p̄di
catorum in quodam q̄libeto querēs. vtrum
confessor teneatur scire de omibus que dicū
tur sibi in cōfessione siue mortalia siue venia
lia. Sic dicūt distinguēdo. peccata sunt in du
plici ḡne. Quedā sūt peccata quia phibita. q̄
si nō eēnt phibita non eēnt pcc̄a. ut sūt omia
q̄ sūt mere de iure posituo. ut audire missam
in die dñico. Cōfiteri semel in anno et cōioēz
recipe et huiusmōi. Et talia tenetur quilibet
confessor scire nisi habeat causam rōnabilem

que eū excuset. ut si forte tpe phibicōis erat
in carcere vel in terra longinqua. ¶ Alia sunt
peccata non q̄ phibita. s̄ q̄ sūt de natura sua
mala. etiā si non phiberētur. Et horum peccōz
quedam sunt capitalia. et tenetur ea quilibet
confessor scire ad minus in gnali. scz que sunt
septē peccata capitalia. scz supbia. auaricia q̄c
Hec enim sūt quasi elementa ⁊ principia que
de necessitate scire oportz. Quedā autem sunt
spēs capitaliū vt illa que recipiunt horū pre
dicōnem. ut fornicatio. Ebrietas. et hmōi.
Fornicatio enī quedā luxuria est. Ebrietas ve
ro quedā gula. Et horū peccatoz que sunt spēs
quedā sūt que importāt malū de s̄ba sui actus
eo q̄ statim noiata hūt annexū malum ut for
nicatio. Et de talibz cōfessor scire tenetur. vtrū
sint mortalia vel non. Quedā autem de s̄ba sui
actus non hūt de fornicatē. s̄ ex libidine faciē
tis. sicut cognoscere vxorem propriā quod nō
est in se peccatū. posset tū eam cognoscere ma
ritus cū tanta libidine. q̄ esset mōrle. ut si eam
cognosceret etiā si non esset sua. Et de talibus
non oportz q̄ cōfessor sciat. vtrū sint mortalia
vel non. q̄ nec cōfitemens frequē scit. Alia
sunt peccata que sunt filie peccōrū capitaliū ut
illa peccata quorū fines terminātur ⁊ reducū
tur ad fines capitaliū. sicut dolus ⁊ acquisitio

pecunie aut alteri rei iniuste. Et de talibus peccatis
frequenter opiniones contrarie sunt inter doctores
Et de talibus non tenetur simplex curatus non or
dinarius scire utrum sint mortalia an non. Curatus
aut ordinarius sicut est Episcopus vel Archiepiscopus
et ceteri alij superiores prelati ordinarii tenentur sci
re. quia ipsi sunt purgatores et tenentur alios
purgare perficere et illuminare. et ideo tenentur
nouum et vetus testamentum scire. hec ille. **C**on
tra ordinis minorum in sua Summa confessorum. li.
v. pte. 4. dicit. Si deficit sacerdos scia. quia
se non nescit discernere inter mortale et veniale. vel quod
confitens intricatos casus habet et confessor sim
plex sic est iteranda confessio. nisi forte confitens
iuris sit peritus et confessorum super hoc instruat
Ite dicit quod quociens confessor se ingerit ad con
fessiones audiendas toties se offert ad ruden
dum de quolibet et interdum de casibus inopinatis
et alias inauditis et de questionibus valde perple
xis. Et ideo debet confessor discernere inter peccata
et delicta peccatorum. Unde scire debet utrum ea
que penitens sibi exprimit sint peccata vel non
Ut de bellis principum. et de talliis et exaction
ibus eorum et contractibus mercatorum.
utrum sint liciti vel illiciti. Et per hoc sciat utrum
prohibere debeat confitentem vel suspendere
a comunione. aut licentiarum. utrum teneatur

ad restitucōnem. an nō. Nam cū preceptū sit
semel in āno confiteri ⁊ coicare. si confessor p
hibeat illum a omuione quā non habz mōle.
qua forte iudicat illicitū qd est licitū. v̄l si lice
at non licentiādum. qz forte iudicat licitū qd
est illicitū. tam cōfessor q̄ cōfitens ambo in fo
ueam eadūt. nisi forte pbabilis ignorantia eū
excuset. puta si habet aliquē doctore Jure au
tenticiū et famosum. cuius opimōnem imitat
Vnde si confessor non est expertus in casibus
ita ut p se nec sciat iudicare. nec dubitare no
uit. cum piculo aie sue audit cōfessiones. Sed
et illi qui sciūt imperitiā eius pūc. nisi itera
to cōfiteantur hōim scienti. de. pe. d. i. quē peni
tet. **De interrogatōibz fiendis a cōfessore**

Quantū ad terciū debes s̄m Aug⁹ interro
gare diligenter de peccatis. Querit Ray.
in Sūma sua. an interrogatōnes sint fiende a
cōfessore. ⁊ r̄ndendum est. qz sic. dūmō discre
te fiant. de pe. di. 6. Qui vult ex de pe. ⁊ re. Ois.
Et vt diligentius possis circa hmōi procedere
debes primo considerare tria. que ponit Tho.
m. iiii. **Primū** est ut interrogentur ipsi penitē
tes. non omnes de omnibus peccatis. hoc enim
inutile esset ⁊ aliquādo damnosum. Sed preci
pue debes interrogare de illis peccatis que cō
fuerūt repetiri in hōibus illius conditionis

status etatis p̄ie a hm̄oi. Que vt melius va
leas facē. ideo a p̄ncipio int̄rogare debes de cō
dicōne a de p̄ria a de exercitio et hm̄oi an etiā
sic cōiugatus vel non. De alijs aut̄ p̄ccis plus
vel min⁹ p̄t̄ int̄rogari. sc̄dm̄ q̄litate vite quā
audis ex ip̄o penitēte. ¶ **S**ecūdu ē ut int̄rogē
tur ip̄i penitētes a remotis de ip̄is p̄ccis a nō
subito specificetur modus p̄ccī. ne si nesciebat
addiscat. a inducat in tēptacōe. Sed in ḡn̄e
int̄rogetur de specie. ut verbi gr̄a. Si int̄roga
tus fateat̄ se om̄misse vnū peccatū luxurie. inter
roget̄ vlt̄eri⁹ cū quib; a sic p̄cedendo vlt̄erius
¶ **T**erciu ē q̄ p̄cipue circa vicia carnalia non
descendat nimis ad p̄ticulares circūstāntias q̄
non sunt de necessitate cōfessionis quia hoc est
sibi occasiōe temptacōis dare. a ip̄sū penitē
tem q̄ aliqui int̄rogat talia ad inuencōem pec
catorū docē ac etiā talia cū referāt socijs et in
plateis a vicis inde sequat̄ derisio facti. a con
fessoris a scandalū a mala suspitio. ut vbi gr̄a
Si fateatur vir cognouisse vxorem suā l̄ aliam
mulierē vel mulierē cōgnitā esse a viro ex vas
debitum cum ex hoc habeatur species peccati
sufficiēter. quia viciū sodomiticū est. etiam in
quacūq; parte corporis exercetur nec ex hoc
mutatur talis species. Ideo videtur sufficere
nec vlt̄erius ad particularia esse descendendū

videlicet interrogando in qua parte corporis vel
quod. Similiter si dicat per seipsum se commississe vitium
luxurie quantum ad actum exteriorum non vide-
tur ulterius esse interrogandum de modo. Ad non
varietur species per hoc et huiusmodi. De alijs vero
peccatis scilicet non carnalibus non est ita pi-
culosum vel scandalosum ad particulares circumsta-
ntias descendere. De casibus in quibus
oportet iterare confessionem. .6.

Secundo consideret confessor quod confitens
sibi de hijs que alias rite confessus est
et absolutus et fecit penitentiam inunctam
non tenetur iterum confiteri. Et ideo super hoc non
est gravandus ultra quam sua sponte velit. In
quatuor autem casibus tenetur qui alias confessus
est iterare confessionem. Primum in hoc et omnes
alios. Duo primi sunt ex parte ipsius penitentis.
Et est primus quando non est omnia peccata mortalia
vel que dubitat esse mortalia dubitatione proba-
bili confessus uni sacerdoti. sed aliquid dimisit
vel ex verecundia vel alia iniusta causa. Secus
autem si aliquid dimisit ex oblivione. quod tunc suffi-
cit illud tantum confiteri quod dimisit. Etiam si al-
teri confiteatur quam priori. nec oportet ex hoc con-
fessionem iterare. Secundus. quando penitentiam in-
unctam contempsit facere et oblitus est eius
nam si adhuc recordaretur vellet perficere non

tenetur iterare confessionem. nisi forte confessor
statuisset sibi tempus determinatum infra quod
deberet ipsam penitentiam facere intendens ipsam
obligare ad tempus determinatum. quod ta-
men si non constat secundo confessori credo quod
pie possit interpretari secundus confessor quod inten-
derit primus dare sibi licentiam remittendi ie-
iunia vel orationes vel alia in alijs diebus que. s.
in hijs non fecit in quibus iniuravit quia sic con-
fiteuerunt facere peccati confessores. **A**lij duo
casus sunt ex parte confessoris. **P**rimus est
si non habuit auctoritatem absoluendi. nec in hoc or-
te esse curiosum. sed sufficit quod non constet tibi con-
trarium. s. quod prior confessor non habuit auctoritatem
Secundus est quando ipse confessor non habuit scientiam
sufficientem. Et iste est satis difficilis et intricatus
ad cognoscendum et iudicandum de quantitate
ignorantie que reddat sacerdotem inhabilem ad
absoluendum. Et si tibi non est nota persona
confessoris. noli ex vno defectu confessoris quem
deprehenderis. ex priori confessione pacta condem-
nare vel irritare ipsam. quod quicquid etiam peccatissimi
confessores ex oblivione vel alia causa aliquand
dimittunt et ipsi penitentes aliquand etiam non plene
recordantur de gestis cum eos sunt in processu confes-
sionis repto defectu interrogacionis examinacionis
eorum qui sunt magni ponderis et de necessitate

salutis poteris hoc indicare sc; de ignorātia cō
fessoris impeditiva eius absoluōis. et sic con
sulere penitentī ymo sibi declaratōncāriam fo
re iteracōnem talis confessiōis. ut verbi grā
Si talis confessor non fecisset sibi cōscientiā de
simplici fornicacōne vel de cōfessione a cōiūne
annuali. et alijs hmōi. ad que tenētur genera
liter fideles. ¶ Est etiā quintus casus in quo
oz reiterare cōfessionem scdm plures doc. ut tō
ventu. in 2to. di. 11. Et durandū ordiis mitorū.
i sua sūma. a Ray. a hostien. Rob. oloth. et vicē
hist. S; nō s; Th. a Rich. de ordine mitorū
in 2to. di. 11. a pe. a quoddā aliud sc̄ptū sup
2to. di. eadē. a Gra. de pe. d. 1. Jo. a Bern. a ali
os quosdā viz q; qñ quis cōfiteretur integre sua
peccata. s; ab oibus vel saltem ab aliquo mōli
um disponit non abstinere. et sic incontritus
remanet. a hoc ipē penitens declarat. Cum igē
talis cōfessio tūc non valeat sibi ad salutē. tuti⁹
est illum facere eam reiterare. tñ si nollet eam
reiterare non esset vere cōgendus cū solēnes
doctores sint illius op̄inionis. nisi forte firmē
adhereres op̄inioni contrarie que etiā tutior est
¶ Videtur etiā eē sextus casus qñ. s. quis est
absolutus a peccis bene confessus alias et con
tritus exns ligatus excoicacōne maiori quam
ignorabat ipē confessor vl non perēdit a pe

sequens non est absolutus ab ea. Nam secundum penitentiam
de palam. in. iij. talis tenetur iterare. Pone tamen
opinionem quorundam iuristarum esse quod valeat ta-
lis absolutio. Et si sic est non tenetur quoniam alias
facta est confessio cum debitis circumstantiis. Primo
tamen opinio tunc est et ideo ipsam teneas. Sed
in alijs quatuor casibus supradictis oportet omnino quod
iteret quasi secundum omnes. ¶ Et non quod in hoc casu
quoniam scilicet quoniam dicit se penitens vel non posse vel nolle
de omnibus mortalibus commissis dolere et in futurum
abstinere non est tamen abiiciendum. sed recipienda
est eius confessio ut dicitur de re. de pe. et re. c. quod
quidem. Qui quidem tamen nullo modo est absoluendus
secundum Thomam in quodlibet. sed est ei iniungendum
aliquid boni operis ut sic ex hominis bonis operibus
et alijs bonis illustretur ad penitentiam. declarando
tamen sibi plene quod non est absolutus coram deo
nec alias illa penitentia est sibi ad meritum fru-
ctuosa. Sed faciat illud quod sibi dicitur et a-
lia bona quantum plus potest. ut dicitur de pe-
di. v. falsas. ¶ Tercio nota quod cum cogitatio
cum deliberatione rationis in actu peccati mor-
talis scilicet desiderandi illum actum agere etiam absque
ope sit peccatum mortale ideo ad singulas species peccato-
rum post peccatum operis interroga et de peccatis cogita-
tionis tantum illius speciei et de peccatis oris. Et
cum opus alicuius peccati et deliberatio mentis

ad illud agendū absq; ope sine eiusdē speciei
specialissime. s; dēnt s; mai⁹ a mi⁹us. vel s; m
pfectū et impfectū q; scz maius pccm in opere
est. q; in sola cogitacōne. de hīs ergo a circū
stātijs hmōi cogitacōnū quere. vt verbi grā
Si dicit se assensisse deliberate cogitacōib; luxu
riosis. quia hoc pōt esse multiplici et in diuer
fis spēbus ideo queratur ab eo de qualitate co
gitacōnum iparū. id est. si deliberasset tale pec
catū omittē cū soluta. quia tunc fornicatio est
si ipē etiam solutus sit. Si cum cōiugata. quia
tūc adulteriū est. Aut cū cōsanguīnea. q; tūc
incestus est. a sic de alijs speciebus luxurie. vel
aliorum vicōrum. ¶ Pro aliquali declaracōne
predicōrū nota q; dicit Tho. in 4. sede q. 12.
q; scz pccm diuidz p hęc tria scilic; cordis oris
et opis. non sicut p diuersas spēs completas
sicut dēnt specie bos. leo a capra. S; sicut p di
uersos gradus peccatū. sicut dom⁹ in fūdamen
tum parietes. a tectū diuidz. sicut in spēs ople
tas. Conūmatio igitur pccū est in ope. Vnde
peccatū opis h; opletam spēm. s; prior inchoa
tio eius est quasi fundatio in corde. Secūdus
gradus eius est in ore s; q; homo pumpt
de facili ad manifestandū cordis oceptū. Ter
tius gradus eius est in cōsumacōe operis pa
ter tamē q; hęc tria ptiēt ad vnam pfectam

spem. cū ab eodē motiua pcedant. Iracūdis
enī ex hoc q̄ appetit vīdīctā. Primo turbat
in corde. Secūdo in verba cōtumeliosa prorūpit
Tercio pcedit ad facta iniuriosa ut p̄cussione
et hmōi. et sic de luxurio et quolibet alio. hec
Tho. **N**ec tñ sic intelligendū ē peccā cordis
ēē spēs incōpletas quasi nō sint mōilia. ymo
qñ in eis est deliberat⁹ cōsensus ad actus qui
de se sūt mortales. Tales cogitacōnes sūt mor
talia q̄uis non ita graua ut peccā opis sic di
dū est. Et qñ sunt siml cogitacō cum locucōne
a ope est vnū peccm ut de luxuria a alijs peccis
Quādo vero quodā tempe deliberat fornicari
a alio tempe diuerso a distanti fornicatur ope
re. tunc sunt duo mortalia. **D**e delectacōne
vero morosa dicetur inferius. **Q**uāto nota q̄
cum penitēs fatetur aliquod peccatū a se l ad
tui interrogacōem quod manifeste vides mor
tale hoc ei declara in singulis ipsius speciebus
hoc enī videtur satis necēriū. cum ut habeat
causā magis dolendi. cum ut ipm cognoscens
habeat materiā ab illo in futurum cauendi.
Et hoc dico nisi ipse penitens verisimiliter cre
deretur talia scire scilicet commissa esse morta
lia vel venialia quia tūc non expediret. **I**te
si fecit aliquem actum qui de se venialis erat
vel nullum peccatum. ipsum tamen credebat

firmiter esse mortalem vel dubitat. De hoc pri-
mo nō magis dedimes ad vnā ptem q̄ ad al-
terā. q̄ scz esset mortale vel nō eēt. Hoc ei cēt
proprie dubitare t̄ā in primo q̄ in secūdo casu
dedarandū est ei q̄ peccauit mōrlit. Sicut ver-
bigrā. Si tpe ieiuniorum vel festiuitatū cogno-
uit vxorem putās hoc esse cōtra p̄ceptū ecclie
vñ in hmōi redificanda est conscia eius cū sit
erronea. ¶ Sed si faretur aliqd̄ p̄cēm qd̄ daē
nō vidēas esse mōrle. vel de quo sint opinioēs
inter doctores varie. vtrū mortale vel veniale
sit. noli tu precipitare suā a mortale expte-
mere vel propter hoc absolucōnem denegare
si ab eo abstinere non vellet. Sed bñ ei efficaci-
ter suadeas ut tutiorem eligat viam ab eo sci-
licet abstinendo. ¶ Quito considera diligenti-
condicōnem. statū. et atē. a peritiā ac grossiciē
personarū. Et scdm̄ qualitatem eorū sic diuer-
simode te habeas ad ipas in modo loquendi.
Nam nobilibz aut pitis aut ciuibz coiter viba-
ne loqui oportz etiam quādo viciū rephensione
eget ne duri⁹ increpati indignētur vñ scanda-
lizentur. Rusticis vero vñ p̄sonis ydeotis. et
vilis condicōis acrius omūter expedit loqui
ad oñsionē malicie eoz. ne p̄ mhilo p̄cā eoz
reputēt. ¶ Itē nimis cōtristatos ex lapsu vel
quasi despatos ex multitudine vñ magnitudiē

cōmissorū oportet dulciter exortari. ostendendo
immēsitatē dñe demētiē pponendo eis exem
pla diuine misericordie. ut latronis. **P**aulli a
h̄mōi. Presūptuosos vero vel iduratos a pec
cata q̄si pro nihilo h̄ntes decet terribiliter declarādo
eis seueritatē futuri iudicij. acerbissimas p̄ās
infernū a h̄mōi pponendo exempla ad ppositū
similit̄ ut de punicōe p̄mōrū parentū a h̄mōi.
Sexto scias q̄ si p̄sona non est multū perita
cautā reddas eā. ut faciat diligētē cōfessionē
viz de p̄c̄is oībz. dolendo quātū p̄t. pponendo
firmit̄ abstinē ab oī mortali in futurū hoc eni
est necēariū ad otricōem sine q̄ non remittitur
peccatū. a q̄ nullū cōmissum taceat scienter in
cōfessione. vel ex verecūdia vel alia de eā nec
etiā q̄ reputet veniale quod est mortale. quia
quōq̄ homo in h̄mōi fallitur. a est mortale qd̄
putauit veniale nec propt̄ea excusat eū igno
rantia. Et p̄cipue de hoc eum ammonēas inter
rogādo de vicijis capitalibz quia frequēter in
talibz p̄sona multa retinet turpia. necessaria
cōfiteri propt̄ verecūdiaz. a magis adhuc mu
lieres in h̄mōi taciturnitate offendunt. vnde
a diuersis cautelis extrahendum est vicium
de ore talium. Declarandum est eis tamen. q̄
si aliquod peccatum quod sciūt esse in se non
confiteatur etiā non interrogatis super hoc a

confessore q̄ non prodest eis confessio. vñ si confessor prius interrogauerat in gñali de tali materia. a tñc confitēs noluit exprimere cū tamē bñ recordāretur vicij sui. Sed cū postea interrogatur in particulari exprimit. q̄ minus videtur sibi erubescibile q̄ si p se expressisset oñdendū est ei quō fide confitetur. Et quia nō valet sibi talis confessio s̄m **Gualth.** nisi mutet propositū scz q̄ si h̄rēt adhuc de illo cōfiteri p se expmēt in particulari quātum ad illud qd̄ est necārium a doleat de illa fictione cōmissa.

De contritione quam debz h̄re penitens. .A.

Quod q̄ dictū est quō debeat penitēs auxiliari de cōtritione. id̄ de contritione aliquid dicendū est. **Nō** q̄ deñā est inter attritionem a contritionem. ut dicit **Th.** in 2to. di. xvij. Nā attritio impōrt quandā displicentiā de peccis. s̄ imperfectā. vñ attritū in aliquo mō tritū. s̄ contritio impōrtat pfectā displicentiā de peccatis. vñ contritū id̄ ē simul tritū a in puluerem redactū. **Est** aut̄ contritio s̄m **Pe.** in 2to. di. 1. A. dolor volūtariē assumptus pro peccis cū proposito cōfiterendi a satisfaciendi. Et sc̄dm eū. **e. di. o3** q̄ contritio h̄atur de oi peccō mortali Ratio est. q̄ in omi peccō mortali est adualis auerſio volūtatis a deo. Et q̄ cōtraria contrariis curantur ideo o3 q̄ in oi remissione peccatorū

fit actualis auersio a peccatis et uersio ad deū
a hoc dicitur contritio. De peccatis autem oblitus sufficit
contritio generalis cum conatu ad recordandum et do
lendum et dolere de obliuione peccatorum que ex ne
gligentia contingit. Si autem queratur si specialis contri
tio de quolibet peccato requiratur. Et sufficiat una
generalis pro omnibus. Sic respondet Thomas in 2o di. 18.
quod quantum ad principium contritionis. scilicet cum quis de
peccatis suis cogitans dolet. et si non dolore contri
tionis saltem dolore attritionis. quod fit specialis
dolor de peccatis que quis habet in memoria. sed quan
tum ad terminum. qui est dolor iam gratia infor
matus. sufficit quod sit una uis contritio de omnibus
tunc enim ille motus agit in uirtute omnium dispo
sitionum precedentium. hec Thomas. Et quia nemo scit
utrum habeat gratiam que requiritur ad contritionem
ideo nemo potest esse certus de sua contritione nec
propter omnes de sua remissione. Et dicit Richardus ordinis
minorum in 2o di. 18. quod si confitens in peccato mortali
est attritus de peccato suo ut probabiliter possit pre
sumere se esse dispositum non peccat absolutionem
recipiendo. primo frequenter uirtute clauium per
susceptionem absolutionis formatur sua attritio
et fit contritio. Item nota quod est duplex con
tritionis dolor secundum Thomam et Petrum in quarto di.
18. scilicet intellectualis qui est quedam perfecta
detestatio peccati secundum rationem. et dolor sensibilis qui

est dolor excitatus in parte sensitua ad altera
conem et afflictionem corporis. **Primus** dolor
de necessitate requiritur ad remissionem peccati et ille
etiam solus est sufficiens quod sicut peccatum mortale
sufficiens committitur per solum actum voluntatis et
complacenciam deliberatam rationis. ita et sufficiens
deseri potest per detestacionem voluntatis et displi-
centiam rationis. et hoc etiam est in parte nostra presuppo-
sita scilicet gratia. **Secundus** dolor scilicet sensibilis etiam
valet ad remissionem peccati. sed non est necessarius
sed de perfectione contricionis. nec est in parte nostra
etiam presupposita gratia. **Item** dolor intellectualis non
potest esse minus. sicut nec caritas unquam potest esse
minus. sed sensibilis potest esse minus. sicut nec ex-
ieiunijs et alijs afflictionibus corporis. Ideo oportet quod
sumatur per mensuram debitam conseruacionis subiecti
Item non secundum Thomam in 2to. di. 18. quod vera contritio
in habitu semper debet manere. id est. homo semper debet
habere istam dispositionem quod quando recordatur de peccatis
commissis habeat displicenciam saltem secundum rationem
Item secundum Petrum in 2to. di. 18. maior debet esse dolor
intellectualis de maiori peccato habitualiter non actu-
aliter. si consideratur in omnium in quantum sunt offen-
sa dei. sed etiam in speciali debet esse maior dolor de ma-
iori peccato. quod maiorem rationem doloris habet maius peccatum
dolor etiam sensibilis oueniens est ut sit maior
de maiori. quamuis non necessarius. **Item** secundum

Tho. in qdlibet .a. Inno. quia cōtritus magis
debet diligēte deū q̄ seipm̄ culpa aut̄ est cōū deū
a pena cōtra seipm̄. Ideo debet cōtritus potius eli
gere oēm penā q̄ deū velle offendē. Descendē
aut̄ ad hanc penam vel illam nō tenet. immo
fatue facēt descendēdo ad ista p̄cularia l̄ aliū
sup hoc sollicitādo. ¶ Septio. p̄itentē amone
as ut non ex quad cōsuetudie quā sic aliqui
faciūt. vel etiā ex timōe. p̄ncipaliter p̄pter vi
tandas penas eternas. vel p̄pter euasionem
infirmitatis si esset infirmus vel alicui⁹ alteri⁹
vel tribulacōnis t̄p̄alis faciat cōfessionē q̄ sic
modicū sibi p̄desset. S; p̄ncipaliter eam faciat
ad placandū deū a sibi recōciliand ad satisfaci
end d̄ine offense. a ecclie obediend. que hoc re
mediū ordinauit ad cōsequendā remissionem.
¶ Item in p̄cessu cōfessionis si aliqua dicēt ad
suū excusacōnem vel alleuacōem p̄cā p̄tinētia
ut puta q̄ diabolus fecit eū facē tale malū vel
plane te vel vicinū vel cōsaḡnei vel h̄mōi. eum
reprehendas. ostēdēdo ei falsitatē suā quia. s. nul
lus trahitur ad p̄cā n̄ p̄pria malicia sua l̄ vo
lūtate. a ideo nō se excuset s; accuset. in. q. v. In ē
¶ Itē si recitat p̄cā aliorū sine nēcitate cū sc;̄
sine hoc sufficiēter possit exp̄mere suū eum re
prehendas a ammonēas. ut nihil dicat de fa
ctis aliorū. ¶ Unde possit peccatum alterius

teregi. nisi hoc faceret ex aliqua causa non solum necessaria. sed etiam alias valde rationabili. **I**tem si dicit longas fabulas. amoneas eum ut dimittat superflua. et solum quantum est necessarium ad declarationem peccati dicat nec immisceat narrationem suarum tribulationum cum peccatis ut faciunt mulieres. **I**tem amoneas ut non utatur verbis paleatis seu sophisticis ad dandum intelligere unum pro alio nec etiam utatur verbis nimis turpibus ubi possit per verba honestiora peccatum declarare. De hijs tamen in hoc ultimo scilicet dictis plus vel minus penitentes amoneas prout videbimus eos indigere in persecutione huius confessionis.

De ordinibus confessionis.

Pomit autem Thomas in 2. di. 11. quod confessio debet habere 10. condiciones. Que quidem continentur in hijs versibus: Sit simplex humilis confessio pura fidelis. Vera frequens nuda discreta libens veracunda. Integra secreta lacrimabilis accelerata. Fortis et accusans et sit pariter pata. **P**rimo sit simplex ut non recitet in confessione nisi quod pertinet ad declarationem sui peccati et quantitate eius et non alie historie miscantur. **V**eracis ut scilicet se miserum cognoscat confitens. **P**ura et recta intentione non ut reputetur bonus vel ut laudet ab omnibus. **F**idelis id est vera et sine ulla falsitate ut scilicet non dicat

8.

q̄ nō fecit. ul' etiā ut hēat fidē de remissioē peccō
rū si vere peiet. **F**req̄ns. s. ut sepe cōfiteatur.
Istud tñ ē ad bñ cē cōfessiois. **M**uda. s. ut nō
inuoluat obscuritate verborū. s. dicat verba ut
intelligatur peccm cū circūstātijs saltē necēarijs
Discreta. ut. s. maiora cū maiori pondē dicat
vel nō plura simul s. distīcte loquēdo a dicēdo
nuērū si pōt scire. l' etiā ut discreto ul' sufficiētī
cōfessioi cōfiteatur. **L**ibēs v. volūtaria non co
acta timōē verborū ut pueri. l' timōē p̄āz tpa
lū vel eternalū p̄cipalit. **V**erecūda ut. s.
penitēs erubescat a non se iacet l' mēte glōrie
pp̄ seculi vanitatē āquā. a p̄cipue cōfūdatur i
rōe resp̄cū dīne maiestatis offense. **I**ntegra
ut. s. peitēs nīl retineat de hīs q̄ omisit p̄cipue
mōribz. **S**ecreta. ut sez nō publice s. occulte
sacerdotū dicat peccā q̄ possit absoluē. **L**acri
mabil'. ut. s. doleat de omissis a ipā detestet sal
tem rōe. **A**ccelerata. ut q̄citiū pōt cōmissio
peccō cōfiteatur hoc tamen est de bñ esse. **F**or
tis. ut. s. nihil dimittat p̄e verecūdia. **A**ccu
sans. s. se non alios. nec se excuset a alios accu
set seu inculpet. **E**t sit parere parata v. adim
plere p̄māz sibi imūctā. a facē que necēario hz
facere. ut restituē si habet aliena a huimsmōi.
Octauo istud obserues. ut. s. postq̄ ex inter
rogatōibz factis p̄p̄deris eum debere audiri

dicat ei vt p̄mo ip̄e dicat peccā sua que commisit
post vltimā confessionē rite factam que habet
in memoria ⁊ sic dimittas eū dicē quicquid vo-
luerit de peccis suis ⁊ quo ordine voluerit reti-
nendo bene in mente ea que dicit vt vbi suffici-
ent̄ expresserit peccm suū non eū molestes vel
graues de illo interrogādo. Vbi aut̄ nō sufficiē-
ter expresserit interroga de residuo vsq; ad suffi-
cientiā. Et postea etiā interroga de alijs de quib; ip̄e
nō dixit ut p̄t suspicari in eo eē. Hoc sem-
per seruato ut de eodē peccō de quo interrogasti
iterū non interrogas ne sic eū atredies nisi ex
aliqua cā rācōnabili hoc facēs puta estimādo
q̄ dicat secūda vice qd̄ p̄ma nō dixit vl̄ ex re-
tēdūia vel ex ignorantia vl̄ hmōi. ¶ Et si mu-
lier est. facias eam extēsiuerso stare ne eā in fa-
ciem videas quia facies earū ventus vrens ē
ait scripturā. Si vir est p̄t genuflexus ⁊ disca-
puatus stare ⁊ hoc bñ quidē si p̄t. sin autē
faciat ut p̄t nec tñ eū multū frequēter vl̄ fixe
in faciē aspicias p̄cipue iuuenē nobile vl̄ peri-
tū ne nimis eū erubescē facias ⁊ sic eū graues
de eo qd̄ non oꝝ. ¶ Obseruandū etiā cōfessori-
bus est vt dicit mḡr nimb. in li. de officio ordi-
nis predicatorū q̄ semp libentius ⁊ pius au-
diant cōfessiones eoz quā magis indigere pu-
tātur vel raro venire solent vl̄ sūt extranei vel

quā sūt in maiori statu vel de quoz cōfessionibz
maior vtilitas secutura sperat. **I**tem audiē
do mulieres caueat. ne nisi in publico eas au
diat et nisi ab aliquo vel aliquibz videat. nec
multū ibi moretur nisi in quātū nēcitas cōfessio
nis requirit. et eis que nimis frequēter volunt
cōfiteri assignet certū tempus. ex quod ipsas
nō audiat. nec in alijs colloquijs se eis expo
nat. et semp duris et rigidis verbis potius vta
tur circa illas q̄ mollibus. **N**ono etiā sc
as ab Ep̄o. Si habz aliq̄s cōstitucōnes synoda
les vel p̄uinciales vbi sint sine exēcōnis et
h̄mōi. et de illis non te intromittas vel impedi
as vltra q̄ velit. Et nō q̄ si aliquē absolueris
innocentem aliqua sentētia excomunicacōis.
quē esse ligatū non aduertis vel nescis. et itē
absoluis a peccis. non autē a sentētia quāuis pec
ces absoluēdo eū quem non debes quia abso
lutio ab exēcōne debz p̄cedere absolucōnem a
peccatis tū sentētia exēcōnis non incurris. s̄m
hen. et fran. de sen. et Guil. Debes autem postea
quā perpendis de errore illū auisare ut p̄uret
absolucōnem ab exēcōne. **E**t quia ut dixit
Ray. in Sūma sua. Interrogacōes de peccis capi
talibz fiēde sūt. s̄. Supbia. q̄ ē m̄ oim s̄m greḡ.
in moralibz et qua p̄cedūt capitalia septē. s̄. In
anis gloria. Inuidia. Ira. Accidia. Auaricia.

Gula et Luxuria. Et ista hñt diuersas species
de quibz etiã necãrie sunt interrogacões fiende
cũ circũstantijs necãrijs habet etiã qdlibet
hoiũ multas filias de quibz dicit Ray. et hosti.
in sũma sua esse interrogandũ scdm tamẽ qli
tatem psonarũ. Ideo de hñs ponẽtur interro
gacões. Postremo de quibusdã vicijs ligue
et eĩ ordinarijs ut sortilegijs et infidelitatibz et
hmoĩ. Et ut qd dcmẽ absolucõ ab excoicacõne
debz pcedere absolucõem a peccis idcirco pmo
de excoicacõne est interrogandũ.

¶ Sequũtur excoicacões late a iure si posite p
ordinẽ sicut inueniũtur in decretalibz .9.

Qui se ingerit p papa nõ electus a du
abus partibus cardinaliũ excoicatus
est cum oibus suis cõsentientibz eĩ de
elec. licz. ¶ Qui mittit lrãs cardinalibus indu
fis ad electõnẽ pape vel nũciũ ut loq̃tur alicuĩ
in secreto eĩ de elect. vbi piculũ. ¶ nulli etiã li.
vi. ¶ Quicũqz officialis non fecerit obseruari
dcmẽ decre. de elec. c. ppa. ¶ Qui dicit Romanã
eccliam non esse caput neqz ei tanq̃ capiti esse
obediendũ di. rix. nulli. ¶ Singuli qui regalia
vel custodiã seu guardiã aduocacõnis seu de
fensionis titulũ in ecclijs monasterijs. vel alijs
pijs locis de nouo vsurpare conãtur et ppter
hoc bona ipaz eccliarũ vacantũ accipiũt eĩ de

electione gñali .li.vi. **I**tem clerici eccliarum
monachi monasteriorū a ceteris psonis locorū
eorūde qui hęc fieri procurauit .hoc vbi .s. **Q**ui
persequit psonas eligētes expoliando eas bo
nis aut aliter psequēdo eas vel ecclias aut mo
nasteria aut cetera loca grauādo ppter hoc q
nō elegerūt illam psonā quam rogauerūt eli
gi .ex de elect .sciāt .li.vi. **I**tem excaū sunt a
a ppa tantū absoluēdi omēs qui dant auxiliū
consiliū vel fauorē . publice vel occulte . directe
vel indirecte . alicui dño vel psonis ciuilibz ad ha
bendū dñitū Romane vrb̄ vel romani impij
vltra ānuale spacū vel qui eligēt vel electōm
cōsentiret absq; speāli licētia eiusde sedis ex
de elec . fūdamētis . li . vi . **I**tem quicūq; vocā
tur a monialibz in electōne discordantibz . si ali
quid facerent vel dicerēt vñ possit in electione
oriri discordia vel accepta nutrirī . ex de elec . in
dēpnitatibz . § . postremo . li . vi . hoc etiā videtur
velle de illis qui viuūt religiose de tois pprijs
vt sunt bizotix . et hoc vbi sup̄ . **I**tem quicū
q; procurat ut cōseruatores qui personis vel
locis aliquibz ut a manifestis iniurijs vel vio
lentijs tueātur eosdem plerūq; a sede aplica
concedūtur . se intromittāt de alijs q̄ de ma
nifestis iniurijs aut violentijs . extra de offi .
et pot̄ . in deli . capitulo vltimo . § . pars . li . vi .

Item qñ vna ciuitas vñ dioç. diuersas na
cōnes habz diuersarū linguarū diūfos ritus
a mores tūc Epus pōt illis nacōibus Ep̄m pre
ficere quā sit eis cōformis a ei per oia subiectus
si quis autē ad hoc se ingerit excoicatus est de
offi. or. qm̄. **I**tem quā absolucōz a reuocacōz
sñie excoicacōis aut suspensionis vel interdicti
p vim vel metū extorquent q̄ tñ reuocatio et
absolucō irritē sūt ipō iure ex̄ de hijs. q̄ vi me
cau. sūt. c. 1. §. ne. li. vi. **I**tem iudex qui casū
fingit necēariū fraudulēt vt ad mulieres pso
naliē vadat pro testimoio aliquo exigēdo ab
eis cū alias debēt mitterē tabellionē vñ aliā per
sonam pdoneā ad testimoniu requirendū ab
eis ex̄ de iudi. mulieres. li. vi. **I**tem excoica
tus est qui impedit sequestracōem fructuū vñ
sequestracōnes occupauerit alicui⁹ bñficij de
quo est questio ad quē spectet a q̄ non potest
absolui nisi impedimento p̄us amoto et occu
patis p eū fructibz restituitis illi cui de iure debē
tur ex̄ de seqs. pos. a fruct. ad cōpescendas. §. Si
quis aut̄ in Cle. **I**tem q̄ harten⁹ p vim vñ
metū psonas ecclīasticas coegerint ad supponē
dum vel sbmittendū ecclīas vñ bona ecclīastica
immobiliia laicis nisi post monicōem submissi
one remissa quā p vim vel metū exegerūt pso
nas ecclīasticas vñ bona ecclīastica eis sbmissa

totalit̄ in sua libertate dimittat̄ eꝝ de re. et non
al. hic cōfultissimo. li. vi. ¶ Item q̄ de cetero p
sonas eccl̄ias ad tallia faciēda expellerent
a hoc vbi sup̄. ¶ Item q̄ ex cōtractib; hmōi iā
dudū inītis vel posteriꝝ inēdis illicitē vltra
id qd̄ natura cōtractus eis p̄mittit̄ vsurpauē
rūt. Si moniti ab hmōi vsurpacōe non desistere
rūt a hoc similit̄ vbi s̄. ¶ Item mḡri Bononi
enses a scolares cōducentes hospiciū in p̄iudi
ciū inhabitantiū aū t̄pus locacōis elapsū
excati sunt nisi ipsi inq̄liti sup̄ hoc p̄teant con
sensū eꝝ de lō. a cō. ex rescripto. ¶ Item excati
sunt qui sciēt in cimiterijs corpa defūctorū in
terdicti t̄pe in casib; non cōcessis a iure. sepeli
re p̄sumūt eꝝ de sepul. eos qui in Cle. ¶ Item
qui excatos publice aut noiatiū inēditos. et
etiā qui vsurarios manifestos sepeliūt a q̄ ex cōi
racōne non absoluūtur nisi prius ad arbitriū
dioec̄san̄ Ep̄i. satisfaciant quib; p̄missa fuerit
iniuria irrogata a hoc vbi s̄. ¶ Quicunq; pre
sumit diripe res mortui Ep̄i que debent successo
ri cōseruari a q̄ morientū pb̄torum l̄ clericorū
bona rapuerint sunt excati. xij. q. ij. Ep̄orū a. c.
illud. ¶ Religiosi eccl̄ias non habētes sub pre
textu clericatus vel religionis vel ratioē. rerū
eccl̄asticarū decimas iniuste impediētes. ex cōis
suiāz incurēt. a q̄ nō absoluūtur aū satisfaciōz

condignā eꝛ de dca. Religiosi in Cle. ¶ **M**onachi à regulares canonicī amīstratōem aliquā non hñtes qui se ad curias pñcipū absqꝫ speci ali prelatoꝝ suoꝝ Inia conferre psumūt q̄ siue suis p̄latis siue monasterijs damnū aliquod inferūt sūt excoīcati eꝛ de sta. mo. c. ne in agro quā nō in cle. ¶ **I**tem monachi q̄ intrasepra monasterij sine licentiā abbatū suozum arma tenent. ¶ **I**tem excoīcati sunt qui visitatores monialū impediunt ne suū officiū exequātur in illis q̄ imūgūtur in illo. c. attendētes eꝛ de sta. mo. in de. ¶ **S**i quis nisi moniti resipiscāt ¶ **I**tem religiosi religionū mendicantiū abo litarū deinde aliquē ad suū ordinē recipiētes vel locum siue domū acquirētes de nouo vel lo ca acquisita absqꝫ licentiā ip̄e alienātes eꝛ de reli. do. c. religionū aduersitatē li. vi. ¶ **M**ulie ribus q̄ begine vulgarit̄ nūcupātur que nulli obedientiā promittūt nec pprijs renūciāt nec pfitentur aliquā regulam approbatā sub pena excoīcatōis quā in cōncium faciētes ip̄o facto incurrant inūctum est ne statū hmōi dudū ab ip̄is assumptū quoquomō sedētur vlteti⁹ vel ip̄m a nouo assumāt eꝛ de reli. do. c. Cum de quibusdā in de. ¶ **I**tem excoīcati sunt reli giosi q̄ mulieribꝫ hmōi beginagij statū dudū assumptū aut ip̄sū de nouo assumētibꝫ p̄tent

te et non
de arto p
pellerent
y hmōi iā
vite vltra
vhu pane
non de hite
p̄ Bononi
cū in p̄udi
nis elaphim
teant arri
em excaī
fūdoꝝ in
re. sep̄li
¶ **I**tem
ictos. et
a q̄ excoī
ad abiturū
vlla fuerit
mag p̄e
succesio
de noꝝ
p̄p. a. c.
sub pa
p̄o. arū
caōis
vlla dōꝝ

aliquo mō consiliū vel fauorē. e. t. a. c. predic.
¶ Qui accipiūt pedagagia vl' guidagia ab ecclia
sticis psonis vl' de reb; earūdem q̄s non cā ne
gociādi defecrūt vl' psonas quas ipsi mittunt
vl' pro se vel pro reb; suis p se vel per aliū suo
noie vel alieno si p̄sone sūt singulares ex̄cate
funt. **¶** Si cōuentus vel collegiū ciuitatis vel
castrī vel alterius loci sunt interditi locus vel
castrū vel ciuitas hmōi. absolui nō possunt a
p̄dicto nisi exacta restituant a satisfaciunt de
iniuria ex̄ de cen. a pro. a erac. quāq̄ pedagio
rū. **¶** Qui nullo. li. vi. **¶** Item ex̄cati sūt schules
ciuitatū rectores a alij qui pt̄atem h̄re videntē
si faciūt collectas a exactōes indebitas in deri
cos a ecclias a amoniti si nolūt desistē. Nec ab
solui debent donec satisfecerit cōpetēter ex̄ de
immu. ec. Non min⁹ a. c. aduersus. **¶** Itē quā
iurisdicōem p̄latoy a pt̄atem quā h̄nt i suis
hoib; ita euacuat q̄ n̄l pt̄atis remāsisse vidēt
si amoniti desistē noluerint. e. t. quo. s. c. non
minus. ec. alle. **¶** Item successores eoy qui fu
erūt ex̄cati p̄pter iniuriā factā ecclie. nisi infra
mensē errore suū seu excessum p̄decessorū emē
dauerit. e. t. quo. s. c. aduersus. alle. Secus est
de successorib; alioy ex̄catoy. **¶** Itē q̄ sbditis
suis inēdicūt ne deicis l' p̄sois eccliaslicis q̄c q̄
vendāt aut emāt ab eis. vl' ne bladū molāt

vel panē coquant aut alia obsequia faciāt eꝛ
de imm. ec. c. eos qui. li. vi. **I**tem quicumqꝫ
impediunt illos q̄ ad eccl̄asticos iudices recur
rūt pro hijs q̄ ad eos p̄tinent vel de hoc habēt
lras a sede aplice ne iusticiā valeāt obtinē vel
qui dederit cōsiliū auxiliū vel fauorē ad hoc eꝛ
e. t. quo. sup. c. qm̄ nec intelleximus. li. vi. nec
absoluātur n̄ satisfaciant iudici a parti. **I**te
excōicatus est religiosus tacite vel expresse p
fessus qui in scolis v̄l alibi habitū sue religio
nis abicit v̄l accedit ad aliqd̄ studiū absqꝫ p̄
lati sui licentia obtenta cū cōsilio sui cōuentus
vel saltem maioris partis eiusdē eꝛ. ne de. vel
mo c. ut piculosa. li. vi. **I**te religiosi q̄ exeūt
claustrū ad audiendū p̄hiam aut leges nisi
ad clausuras suas infra duos mēses redierit
excōicati sunt. Et cū talibz solus p̄pa dispensat
ut ad honores promouēātur. e. t. quo. s. c. non
magno. **I**te est de archid iacomis dyacois ple
banis a alijs p̄sonatis homibus eccl̄asticis et
pb̄is. e. t. quo. s. c. capitulo sup. spe. a. c. sta. li. vi.
Item sacerdos h̄is officiū viccomitis vel
p̄ti secularis si amonitus non resipuerit est
excōicatus. e. t. quo. s. c. clericus. **I**tem q̄s. **I**te
excōicati sunt omēs qui in gradu consanguī
nitatis vel affinitatis cōstitutōne canonica in
dictis vel quī cū mortuālibz scienter mēimoniū

coñhūt eꝝ de cōsag. ⁊ affi. eos qui ī Cle. **R**e
ligiosi ⁊ moniales ⁊ clerici ī sacris ordinibꝫ
cōstituti. si cōiūbunt sūt excati. e. t. c. li. quo. s.
Item celebrantes mūmonia scienter inter
dictos. similif. e. t. c. ⁊ li. quo sup. **I**tem defe
rentes arma. ferrū. ligna. galeas. naues. et
hmōi sarracenis vꝫ regimē nauū vꝫ galeaz
sarracenorū exercentes vꝫ aliqꝫ illis subsidiū
impendētes ī dispendiū terre scē vꝫ xpianoz
sunt excati. nec absoluantur nisi totū lucrū ⁊
tantūdem de suo dent ī subsidiū terre scē. eꝝ
de iudis. Ita ⁊. c. ad literandū. **I**tem q̄ inci
dit ī hēsim iā damnatā. eꝝ de hēticis ad abo
lendā. ⁊. c. excamus. **I**te credēs receptor de
fensor vel fautor hēticoz. e. ti. Sic ait et. c. ex
cam⁹. §. Credētes. **Q**uicūqꝫ hēticos. creden
tes. fautores vel receptores eoz ecclīastice tra
diderint sepulture. excati sunt nec pūt absolui
nisi satisfecerit et pūtiat hmōi corpa damna
toꝝ. e. t. quo sup. c. quicūqꝫ. li. vi. **I**tem dñi
inq̄storū hēticorū ī inuestigatione capcōe et
locoꝝ vel officiales qui nō obedierint Epō vel
seu Epīs dederit impedimentū ne cōiū hēticos
pcedant. **V**el qui iudicare aut cognoscere de
custodia diligētī. Et qui p̄dictis inq̄storibus
heresi presumit imperitus. cum sit mere nego
ciū ecclīasticum vel qui ab ipsis Episcopis seu

Inquisitoribus; incarceratos absoluunt absque con-
suetudine vel quia eorum sententiam impediunt. Et qui
sciēter in predictis dederint auxilium consilium vel
fauorem isti omnes sunt excommunicati ex de hereticis. ue
Inquisitoribus. li. vi. **I**tem quod officium inquisitoribus con-
tra hereticam prauitatem exercet si contra iusticiam et conscientiam suam
obmiserint contra quēpiam procedere ubi fuerit proce-
dendum aut ipsa heresim vel impedimentum officij
sui falso alicui imponendo et ipsum super hoc verum
presumpserit. **I**tem si episcopus vel superior suspensus
est per triennium. alij vero sententia excommunicationis incurrit
absoluendi duntaxat a papa. e. t. multorum. **I**tem verum
in Cle. **I**tem excommunicatus fuit commissarius deputatus
ab episcopis. vel inquisitoribus; seu capitulis sede vacante
ad officium inquisitionis. Si preteritum officij predi-
cti illicite ab aliquibus pecuniam extorserint aut
scienter acceptarunt bona ecclesiarum ob delictorum delictum
occasione predicti officij fisco vel ecclesie applicare
a quibus non possunt absolu nisi satisfaciunt iniuriam
passis. e. t. quo s. c. Nolentes splendore in Cle.
Item qui alienationes factas a prelatibus hereticis
et schismaticis voluerit retinere ex de hereticis. c. i.
Item qui occiderit christianos per assassinos vel
ipsum assassinos receptauerit vel occultauerit
seu defenderit ex de homic. p. humani. li. vi. **I**tem
qui spoliat naufragium patientes excommunicati sunt
non restituant oportet mox ex de rapi. c. excommunicati

Item collegiū vniuersitatis. vel singularis p
sona cuiuscūq; sit dignitatis aut status. si alie
genas. et alios oriūdos de terris ipōrū exercere
publice vsuras volētes de cetero admiserint
ad hoc domos in terris suis cōducere aut con
ductas hēre. aut alias inhabitare pmittētes eē
de vsu. vsurarū. li. vi. **I**tem illis ad fen^o exer
cendū domos locātes vel alio sub quocūq; titu
lo cōcedētes. Si psonae fuerint ecclīastice Epī vel
superiores suspēionis mōres psonae singulaēs
excaōis. Si aut collegiū vel vniūitas in dīdi
fina; ipō facto incurrit. Si vero laici fuerit p su
os ordiārios censuris ecclīasticis quib; cōueit
cōpescant eē de vsu. vsura. li. vi. **I**te excaō
fūt p̄tates capitanei rectores cōsules iudices
aut alij quīs officiales cōitatū. qui statuta fa
ciūt ut vsure soluātur. v̄l qui statuta ut vsuē
nō soluātur v̄l restitucōes eaz fīat p̄hiberet
de cetero facē. scribē vel dictare. v̄l ut vsure so
lute cū repetūtur plene a libē non restituātur
sciēnt iudicare presūperit eē de vsu. c. ex gū
ad nos in Cle. **I**tem sunt excaōi predicti ni
si h̄mōi statuta hatten^o edita de libris vitatū
ipsaz si sup hoc p̄tatem habuerit infra tres
menses deleuerint aut si ipsa statuta siue con
suetudines aut condicōes quoquō obseruāē
p̄sumperint eē de vsu. c. ex gū ad nos i Cle.

Item falsarii leatum dñi ipe cū fautoribus
a defensoribz suis ex de falsa. c. dñam. **I**tem
sciēter lūs p̄fatis vrentes. e. r. quo. s. c. ad fal
sariozū. **I**tem recipientes in Romana curia
lras ab alio q̄ a p̄a vel vicecancellario de cri
mine falso. e. r. quo. s. c. dura. **E**xcoicati sūt
religiosi qui deiciis aut laicis sacramentū vn
ctioms extreme vel eucharistie ministrant vel
qui m̄rimonia solemnisant sine licētia speciali
p̄bri prochialis ex de p̄ual. a. exel. p. c. Religi
osi in de. **I**tem qui absoluunt excoicatos a
canone p̄terq̄ a casibus in iure exp̄ssis vel p̄
p̄uilegia sedis aplice concessis eis dē. Vel qui
absoluūt a sententijs excoicōis p̄ statuta p̄uin
cialia aut sinodalia pmulgatis seu quā a pena
a culpa absoluē presūpserit quenq̄ a hoc vbi
sup̄ a h̄ij absoluendi sūt a p̄a tantū. **I**tem
qui cōcedūt rēp̄salias cōi p̄sonas eccl̄iasticas
vel bona eozū vel ḡnalter cōcessa extendūt ad
has p̄sonas. nisi infra mensem cōcessiones p̄
missas reuocauerint. Si p̄sone singulares sint
excoicōnis. vniuersitas vero m̄didi suam
incurrūt quacūq; etiā cōsuetudine non obstaŋ
ex de iniurijs et damnis. c. a si pignozacōnes
li. vi. **I**tem quicunq; scē Romane eccl̄ie car
dinales hostilit̄ fuerit insecutus vel percussit
aut ceperit aut socius fuerit hoc facientis aut

fieri hoc protrahit vel mandauit. aut factum
ratū habuerit. vel dederit auxiliū cōsiliū v^l fa
uorē ad hoc. vel qui hmōi facientē exceptrauit
siue defendit scient. Isti omēs excati sūt et a
pp̄a tantū absoluēdi ex de pe. c. felic. p̄. p̄nti. li.
vi. **P**rinceps autem vel dñs qui cōtra pre
dictos sacrilegos cōstitutōnem editam serua
ri non fecerit infra mensem et etiā eius offi
ciales. postq̄ ad corū noticiā puenerit. ex cōi
catōnem incurrūt. c. t. a. c. quo. s̄. **R**eligiosi
mendicantes ipso facto sunt excati si sine
speciali licētia sedis aplice domos vel loca
quēcūq; receperint. seu hadenus recepta mu
tauerint v^l ea vendicōnis. permutacōnis do
nacōnis. aut cuiusuis alienacōnis titulo quo
cunq; modo in alios transferre p̄sumperint.
ex de pe. c. cupiētes in Cle. **I**tem religiosi q̄ in
suis sermoibz vel alibi proferre p̄sumperint
aliqua. ut audiētes a decimarū eccl̄ijs debitaꝝ
solucōne retrahāt excati sunt ipso facto. c. r. et
c. quo sup̄. **I**tem illi religiosi qui p̄pter sci
entē obmissiōnē faciendi consciām sibi cōfite
tibus de soluendis decimis suspensiōnē inue
runt donec confitentibus consciāntiā fecerint
si possunt. Sed si sic suspensi predicauerint ex
cati sūt a hoc vbi sup̄. **I**tem violatores
cōstitutōis illius q̄ prohibet religios̄ a decimis

secularib; ne aliquos ad uouendū vl̄ iuratiō
vl̄ fide interposita seu aliē p̄mittendū indu
cant ut sepulturā apud eorū eccl̄ias eligant
vel iā electā vl̄terius nō mutēt ex̄cōez incur
rūt nec absolui p̄nt nisi a papa. e. t. et. c. quo
s. j. Sane. **I**tem q̄ quēiūs pontificē iniurio
se vl̄ temere p̄cusserit aut cepit seu b̄amerit
vel hoc fieri mandauit aut facta ab aliquo ra
ta habuerit vl̄ socius hmōi perpetrātis fucit
aut consiliū auxiliū vl̄ fauorē in h̄is dederit
seu sciēt defensauerit eandē ex̄cōicōnem in
currit de quib; in p̄dictis casib; h̄etur a per ca
nones editos. s. l. a. q. 2. Si quis suadete de sen.
ex̄. nup. a. c. quicūq; in Cle. a. ex̄ de pe. Si quis
suadente a a solo p̄a absoluendus est hmōi
Item p̄tates Balini. Scabini. Aduocati. Re
tores. Consules a Officiales ciuitatis. quocū
q; noie censeātur si in p̄missis sunt culpabiles
eodē mō sunt ex̄cōicati ex̄ de pe. c. Si q̄s suaden
te. **E**x̄cōicati etiā sunt quī manus imittunt violē
tas in clericū vel in quācūq; p̄sonam religiosā
p̄fessam vel nouiciā vel cōuersam cuiuscunq;
religiosis ex̄ de sen. ex̄. Nō dubiū a. c. Religioso
li. vi. **I**tem qui talē etiā sine lesione detinet
in custodia publica vel priuata vel detrudit
in vincula. e. t. quo sup. c. Nup. **I**tem qui in
hmōi personas manus imittunt temerarias a

iniurias s; non violentas. s. cū derisus se vo-
luntarie submitit aliquib; p; cussionib; fustiu p;
pace hñda cū illo quē leserat. e. t. quo sup; con-
tingit. **I**tem qui ratum hab; q; aliquis suo
noie in tales manus iniecerit violentas q;uis
factū fuerit ipō nesciente nec etiā tūc volente
e. t. quo sup; c. Cū quis. li. vi. **I**tem quī pōt
eos defendē a tenetur ex officio a nō defendit
e. t. quo. s. c. quito. **I**tem q; p; alios non p; se
ipōs violentas manus imittūt in tales. e. t. quo
sup; c. mulieres. **I**tem qui spuit in faciē dei
ei vel sup; eū fundit aquā vel oleū in despectū a
derisionē eius vel quī secū trahit equū cui inhi-
det p; habeās vel cū minis et terrorib; facit eū
stare in vno loco v; ire secū q;si captū. ex tatus
est. hęc hosti. in Sūma. Qualit; pro se de sen-
ex. **I**tem q; vestes hmōi derisus iūctas scin-
dit violenter v; aliā rem sibi coh;entem. Hęc
Kap. a hosti. q; aut; isti debēt a solo p;pa absol-
ui p;tz ex de sen. ex c. ea noscīt et. c. puenit. c.
nō dubiū. c. q; hñ. c. mulieres. in fi. c. q;uis. et
c. tua nos. a. i. l. q. r. Si q; s; suadēte. **S**ūt autē
i. l. casus in quib; nō oport; ut pro absoluōe
iniedōis manuū violentē in derisū recurrat ad
papā. Et alij. i. l. casus sūt in q; b; etiā veterās
derisū nō incidit i canonē. De istis iucies. i. in
2. c. seqūta. **I**te ex tati sūt q; de cetero fecerit

observari statuta et consuetudines inductas con-
libertate eccie ex de sen. ex. Nouerunt. **I**tem
qui statuta talia infra duos menses de libris
suis non deleuerit. e. t. a. c. quo. s. **I**tem exca-
ta sunt similia a statutarum a scriptores statutorum
prefatorum a patres a rectores locorum ubi de cetero
hec statuta fuerint edita vel seruata a similibus
illi qui secundum ea presumpserint iudicare vel in for-
mam publicam scribere iudicata. e. t. a. c. quo. sup.
Item qui statuit quod clerici debeant conueniri
coram iudice civili vel debeant custodire castra et
hominum. e. t. quo. s. c. grauē. **Q**uicumque pro eo quod
sua excommunicationis suspensionis vel interdicti fuerit
contra aliquem promulgata licentiam dederit alicui oc-
cidendi vel capiendi vel aliter grauandi in personis seu
bonis suis vel suorum eos qui tale suam protulerunt
sive quorum occasione sunt platee vel easdem suias
observantes seu taliter excomunicatos uicere volentes
excomunicatus est nisi licentiam ipsam reuocauerit a bono
ablata ex dicta causa infra octo dies sine restituta
a satisfactio facta. e. t. quo. s. c. quicumque pro eo. li-
vi. **S**imiliter omnes qui utuntur hac licentia vel
aliquo premissorum aut etiam aliorum similium ad que
committenda licentiam dari est prohibita vel etiam
qui perpetrat hominum malefacta prefata suo motu
ipso excomunicatus est. Et si permanserit in ista sua
ultra duos menses non potest nisi per solum papam

absolui. ex. e. t. li. a. t. quo sup. p. **I**tem in cō
diarū eccliarū vel religiosorū locorum vel cōmū
terij pūilegiati in circuitu ecclie excoicati sūt et
post denūciacōnem a solo ppa absoluendi. e. t.
quo. s. c. tua nos. l. a. q. r. di. q. s. suadēte. Si
milie a effractoress eccliarū. q. etiā post denūcia
cionē factā a solo ppa sūt absoluēdi. e. t. q. s.
c. o. q. s. **S**milie a illi q. faciūt aliq. enormia i
ecclia. s. frangēdo crucē l. altare vel similia. e. t. a
c. quo. s. p. **I**te pncipātes i crimie exco
nec absolui pnt n. ab excoicatore vel eius supiore. e.
t. quo. s. c. significauit. sup. a. c. concubiū. S; si
difficile sit ex aliq. iusta cā accedē ad excoicatore
cedi a iure q. absoluat a suo Epō. vel pprio sa
cerdote pstito iuramēto qd excoicati se exhibe
bit. e. t. quo. s. c. nup. m. fi. **C**lericis dicans
excoicatus a ppa noiatum recipiendo eos ad dīna
incidit in excoicōez absoluend? a ppa. e. t. quo
s. c. significauit. **I**te si excoicati tpe imminētis mor
tis vel alteri? necitatis articulo ab āquo absol
uūtur et post hoc cessante impedimento. se illi
a quo hoc cessante absolui debeant q. cito pore
runt rēpresentare a absolui petē neglexerint in
eandē sentenciā qua p. ligati fuerāt relabū
tur. e. t. quo sup. c. eos qui. li. vi. **I**dem iudi
ciū est de illis qui a sede aplica vel eius legatis
absoluūtur ab excoicatione et eis iniungitur

ut suis ordinarijs vel alijs priam ab eis susce-
puri se repñtent a passis iniuriam satisfaciāt
si hoc cū pmo cōmode potuerint implē nō cu-
rauerint. e. t. a. c. y. Idem statuit. **¶** Item exca-
tū sunt frēs minores si frēs vel sorores de tercio
ordme tpe interditi in suis ecclijs admiserit ad
diuina a absoluēdi tantū a ppa vel satisfactōe
pmissa ab Ep̄is locorū ep̄ de sen. ep̄. Cum ex eo
in Cle. **¶** Excoīcati sunt eligiosi cuiuscūq; ordi-
nis vel condicōnis existāt si nō seruauerit intē-
dictū absq; dolo a fraude non pforando suarū
eccliarū ianuas aut fenestras in eis faciendo
seu alios modos exquisitos inueniendo in scā-
dalum plurimorū cum cathedralē eccliam vel
matriçē eccliam loci viderint aut sciuerint ob-
seruare ipm interdītū non obstātib; quibuscū-
q; appellacōib; etiā antea ad eandē sedem vel
aliū interiectis et alijs obiectionib; quibuscūq;
ep̄ de sen. ep̄. ex frequētib; in Cle. **¶** Excoīcati
sunt a solo ppa absoluēdi illi dñi vel nobiles
q̄ in locis interdicto suppositis cogūt aliquos
celebraē diuina aliquo mō pdicto a ad officia
pdicta audienda excoīcatos a interdicos euo-
cant siue cogunt aut quā publice excoīcatos
seu interdicos et monitos exire dū diuina cele-
brantur cogūt stare. e. t. quo. s. c. grauius in-
de. Eodem modo sūt excoīcati a solo papa

Item in
um vel dmi
icari sūt ce
uendi. e. e.
idē. Si
ost denica
di. e. e. q. s.
liaq; excoīmai
e familia. e. e.
mūe excoī
fupiere. e.
cubū. Si si
ad excoī
vel pmo la
i se exhte
us dicans
nos ad dma
a ppa. e. e. quo
mūeas mox
a quo absol
nemo se illi
e ppa. e. e. quo
egreerim m
uerat relabū
Idem iudi
mūe legatis
e mūngiar

absoluēdi illi q̄ sūt publice exēcati a mediāti. si
momentū noiatim ut exēcat a celebrātibz in hijs
eccēsijs remanē p̄sūpserit. e. t. a. c. quo s̄. ¶ Itē
exēcati sūt nec ab altero q̄ a p̄pa absoluēdi. qui
cūqz ex certa sc̄ia dep̄uarent vel scriberēt vel p̄
dicarēt cōn. decre. de declaracōne regule fratrum
mōnū. nullo p̄uilegio suffragāte eisdē ex de.
v. sig. Exijt q̄ seinat i. fi. li. vi. ¶ Qui romipetas
a pegrinos a ad aplōz limina a ad alioz scō
rū oratoria pegrinātes. cape vel rebz q̄s ferūt
spoliare tērauerit exēcati subdantur ex de ra.
ex eo. a. iij. q. iij. Si q̄s romipetas. ¶ Itē noua
theolonea a pedagia pegrinis a mercatoribz
imponētes a hoc ubi. s̄. ¶ De duobz tñ p̄. su
p̄didis casibz dubitat qz nō vidēt exēcati ipō
¶ Exēcatōes q̄ sequūtur sūt extracte // facto
de q̄busdā cōstitutōibz exuagantibz a Boifacio
viiij. post cōpilacōnem libri sexti q̄c. 10

Hereticati sunt omēs qui venientes ad
sedē aplicam vel redeūtes ab eadem
capiūt spoliāt vel detinere presūmūt
aut aliquod impedimentū exhibēt. quo min⁹
ad eandē sedē libere cū p̄sonis a rebz alijs veni
ant et redeant ab eadem. et qñ appeterūt lras
taliū aut auferūt. extra de sen. ex. et interdic.
c. exēcamus a Anathematisa⁹ Bonifaci⁹. viij.
¶ Itē S̄mā exēcatōis incurrit illi cuiuscūqz

fuerint eminētie dignitatis ordinis iudicōnis
aut status q̄ talibz vel alicui eoz sacramenta
vel sacramentoz aliqd̄ presūperint ministra
re nisi in mortis articulo constitutis sed nec tūc n̄
de stando mandatis ecclie satisfactōne vel suffi
cienti cautōne p̄missa et hoc vbi sup̄. ¶ Item
excoicati sūt omēs illi quā in terris suis noua
pedagia imponunt a hoc vbi sup̄. ¶ Itē excoicati
sunt omēs pirate a larrūculi marimi q̄ gazarei
et cuppelligi vocantur a similit̄ omēs fautores
receptores a defensores eorum c̄ de sen. ex. Ex
coicam? Bonifacius. viij. ¶ Itē si q̄s deinceps
fuerit exhumās mortuū vel mēbratim occidēs
a coquēs ut tandē ossa tegumento carnis ex
cusso ad remotas partes mittat vel deferat
tumulanda. Excoicatus est ille a a solo papa ab
soluendus c̄ de sepul. c. de testante. ¶ Itē nō
glo. in. c. cū non ab hōie de sen. ex. q̄ q̄ cito ali
quē scio excoicatu statū de hoc ipm vitæ q̄uis
non sit adhuc denūciatus nisi sol⁹ hoc scirem
quo tñ casu etiā p̄uati ipfū cuitabo. q̄ diu ab
ecclia tolerat. vi. q. ij. si tñ a. c. placuit quā eni
scit cerciorari non debuit. .11.

¶ Sequūtur excoicōnes miōres q̄ sepant a sa
Articipās cū excoicato nō ¶ **C**ramētis
tñ in crimine. ¶ Notorius fornicator
¶ Simoniacus etiā occultus in ordine

Recipiēs ec̄ciam de manu laici et sine cōsensu
Ep̄i. **B**alistarij et sagittarij. **P**auperū op
p̄stres. **M**anifesti raptores. **P**ublici vhu
rarij. **M**eretrices publicæ. **D**ecedēs in tor
neamentis. **D**ecedēs in notorio crimine. **I**n
cañ. aut illo. Si q̄s suadēte. 11. q. 2. due regule
v̄tinentur. Prima ē q̄ quicūq̄ in clericū temē
manus iniecerit violētas incidit in ex̄cōez
Sed a quibz cū p̄pter violentā manuū inieciō
nē incidit in ex̄cōez mittend⁹ est ad p̄p̄am
pro absoluciōe. **P**riā regula fallit in quatuor de
cim casibz. Prim⁹ in apostata p̄culso q̄ igno
rat clericus esse a p̄culsoe. ex. e. Si vero. **S**e
cūdus in clericis qui nō ferūt habitū neq̄ ton
surā nec aliq̄d de clericatu ostendūt. et sūt apo
stata. Si tercio moiti se nō retraxerit. ex. e. cō
tūgit. **T**ercia in clerico q̄ contēpto habitu
ferret arma et scio amonit⁹ se non retraxerit
ex. e. inaudientū. Et etiā si nō sit monit⁹ et se
tirāndi immiscet. ex. e. cū non ab h̄ie. **Q**u
tus in clerico ex̄cente negocia secularia si amo
nitus non desistat ut ex̄ de vi. et h̄one de. c. fi.
Quētus in clerico cōcubinario coniugato si nō
fert habitū et tonsurā ex̄ de di. co. li. vi. **S**ex
tus in clericis buffombus et etiā macellarijs
si hoc per annū exercuerint et etiā si minorī
tempore nec amoniti desisterint extra. e. t. et. c.

quo p̄. s̄. **C** 9° in ill q̄ nō ex ira s̄ iocose pau
nūt. e. t. quo. s̄. c. i. **C** 8° in mḡro. cū hoc fecerit
leuēt a cā discipline. e. e. cū volūtate. s̄. fi **C** 9°
in eo q̄ in cōnenti vim vi repellit. t̄pate tū e. e.
e. Si vero. **C** 10° cū q̄s inuenit clericū turpiē
agentē cū vxore. m̄re. sorore. vel filia. pp̄ia ut i
dicto. c. Si vero. **C** 11°. si fiat a p̄lato vl̄ de mā
dato ip̄i cā correctōis ut in p̄al. c. cū volūtate
a. c. ex tenore. Et si nō fiat ex cā correpcōis cā
verterās q̄ p̄cipiens incurrit exēcōem. e. e.
e. vniūsitatis. Si tū cā futeft p̄t clericū cape
a incarcerare a etiā a p̄ laicū e. e. si clericos. S̄.
p̄cussio nō debz fieri p̄ laicū qz tūc iterū ambo
incurrerēt exēcōicōez scz p̄latus a laicus pau
ciēs. ut i d. c. vniūsitatis. nec si cleric⁹ eēt adeo
in corrigibilis qz aliē capi a corrigi nō possz e. e.
e. ut fame. **C** 12°. in turbāte officia d̄ma. quē
p̄be vl̄ aliis ad quē p̄tinet p̄t eicē de eccl̄ia
e. e. vniūsitatis a. c. cū volūtate. s̄. Si vero. Si vero
siml cū rōne officij qd̄ in eccl̄ia optinet p̄tne
clericū a etiā cū senior cā deuocōis facit hoc. a
d̄ns a parēs seu pp̄inquus. q̄ familiā corrigit
hec oia in hoc. 12. dicto intellige. cū sint in mō
tibz ord̄imibz. ut in. c. cū volūtate allegato. s̄. fi.
C 13°. Si cleric⁹ sit deposit⁹ vl̄ degradat⁹ e. e. de
iudi. cū nō ab hoc. a de p̄. degradatū i fi. li. vi.
C 14°. qñ clericus trāstert se ad actū prius

deicatuū cōtrū utputa eāt in mōribz a scūs ē
bigam⁹ v^l gñles v^l hmōi. lxxiiij. di. q̄squis
Sz q̄d si q̄s nō ob sui s̄ ob p̄ris. m̄ris. vxoris
filij filie failie v^l etiā c̄p̄ncorū tuitionē dericū
ledat. **h.** s̄m Inno. tal nō incidit i canonē ar.
ff. q̄d me. cā. l. isti quidē. **h.** fi. Nā soch̄ iniuria p.
pulsāda ē. xxiiij. q. iij. fornicudo a. c. nō inferēda
Quidā tñ dicūt q̄ hoc verū ē de defensioē illaz
p̄sonarū solūmō p̄ q̄s intelligitur nob̄ iniuriā
fici ut iust. de Inue. **h.** Patuit. **S**ecunda re
gula fallit in. i. l. casibz. **P**rim⁹ ē in ar. mortis
i. l. q. r. Si q̄s suadente. Et tñ inūgendū ei q̄
si eualeat se rep̄ntet sedi aplice v^l ei q̄ possit eū
absoluē mandatū ei⁹ sup̄ hoc receptur⁹ e⁹ de
sen. e⁹. a nobis. Et idē est in casibz sequētibz re
moto. s̄. impedimēto p̄terq̄ in puero ut e⁹ de sen.
e⁹. de cetero i fi. et. c. ea noscūt i fi. Et si cessante
ip̄edimēto nō se rep̄ntāt. vt p̄scribit̄ remediūt
i eandē l̄niāz e⁹ de sen. e⁹. eos q. li. vi. **29.** est
qñ q̄s hz inimiciās capitales v^l alias iustas ex
cusacōes. p̄t̄ q̄s nō p̄t se sedi aplice p̄ntāe e⁹
de sen. e⁹. de cetero. De ista tñ excusacōe stabit̄
arbitrio boni viri. ff. de v. obli. l. v. tñu⁹. **h.** Cum
ita a e⁹ de w. q̄d sup̄ h̄is. **39.** in hostiario q̄
p̄textu officij dericū non grauiē lesit e⁹ de sen.
e⁹. Si vero. **Q**uātus in officiali qui arrendo
turbā non ex p̄posito s̄ nō sine aliquali culpa

dericū paufferit ut in dic. c. Si vero. ¶ Quintus
si sit mulier nec distinguū debet utrū sit fortis
vel debilis. ¶ Sextus si sit senex a valitudine
ri⁹ destitutus ita scz q^d ad sedē aplice accedē
non possit. ¶ Iste casus cū duobz primis sup^r
dictis hñtur de sen. ex. mulieres a. c. ea noscēt
a. c. q^uis. ¶ Octau⁹ de infirmo q^d perpetuū hz
infirmitatis impedimētū vel etiā tpale si timē
tur q^d sequeretur mors ex de sen. ex. q^d de hñs.
¶ Non⁹ in paupe quē oportet mendicare ut
in dicto. c. q^d hñs. ¶ Decim⁹ Si regularis ver
berat regularē ex de sen. ex. monachi et. c. cū
illoz a etiā si paussit secularē ut ex de sen. ex.
religioso. li. vi. ¶ Undecim⁹ In hñs quā non
sunt sui iuris scz famulis a seruis ex de sen. ex.
mulieres. ¶ Duodecim⁹ In hñs q^d nobiles et
magne potēte sūt et sic delicatū q^d laborē eūdi
nō sustinerēt tñ sup hoc esset prius Roman⁹
pōtēx consulend⁹ vt notat in dicto. c. mulieres
¶ 13⁹ In impubē ex de sen. ex. c. si. a hoc etiā si
post pubtatē postulat se absolui a hoc. x. p^r.
sup. ¶ 14⁹ de dericis qui cōiter viuūt et sub
vno tecto dormiūt a in eadē domo vestiūtur ex
de vi. a ho. de. qm. q^d cōiter expoitur qñ siml
viuūt in aliquo collegio. ¶ 15⁹ In moialibz
ex de sen. ex. de moialibz. ¶ 16⁹ In hospitalia
rñs scī Johānis iherosolomitān ex de sen. ex.

ex canoica. **II.** in hijs q̄ clericis nō enōrmē
sed modicā et leuē iniuriā irrogauerūt. extra
de sen. ex. peruenit. Que quidē decretalis non
continet dispensacōnem ut quidā dixerūt sed
potius ius comuē. quod hodie satis inuenitur
extra de sen. ex. ex religioso. li. vi. **Nūc** que
dam pro declaracōne dictōrū casuū dicemus.
vnde nō circa p̄mū casum. s. de periculo mortis
q̄ intelligitur illud piculum non solum p̄pter
infirmitatē. sed etiam si sit in quocūq̄ pericu
lo vicino mortis. puta si timeat hostem. vel pre
donē. v̄ crudelitātē p̄tāis. v̄ si nauigaturus
sit. vel per loca insidiosa t̄nsiturus. ff. de. do. cā.
mor. l. m. a. iij. Idē ponit hosti. a. addit. q̄ idē
est ac si obsessus sit vel obsideat vbi iaciūt ma
chine vel baliste. **Circa** terciū et quartum ca
sus nō. s. de hostiario a. officiali. q̄ si talis non
casu fortuito s̄ ex deliberacōe p̄cusserit clericū
grauiter. absolucō est a p̄a impetranda ex de
sen. ex. **Si vero.**

Sequitur interrogatio confessoris. 12

Postq̄ Confitens dixit ex se ea que vo
luit de peccatis. Si non dixit sufficiēte
quod quasi ut frequenter accidit. In
terroga de hys que plene non dixit pro ut vi
debitur expedire. Si autem modicū vel min⁹
dixit potes interrogare secūdum ordiēm. hic

positū inferius scz p̄mo de p̄ceptis postea de vi-
cijs capitalibz non tñ omēs de oibus sed de
hijs solum que in talibz repiri solent. Et non
solū de istis p̄ccis interrogandū est sed etiā de
circūstantijs eoz que sup̄ posui in hoc versu.
Quis q̄d v̄. rē. Non tñ etiā est necē de quolibz
p̄ccō mōtli omēs circūstantias querē sed solū
illas q̄ trahūt peccatū in aliā speciē que scilicet
habēt spēalem deformitatē oppositā alicuī p̄ce-
ptorū. De numero tñ p̄ccōrum non obmittas
interrogare scz quociens hoc vel illud peccatū
mortale cōmīsit.

13.

Introgatō p̄ma scz de decē p̄ceptis. Et p̄mo
cū p̄mū p̄ceptū scz nō hēas deos alienos.

Prīmo int̄roga si falsam de fide op̄inio-
nē inuenit aut ab aliquo inuentā secu-
tus est. **S**i male sensit de septem sa-
cramentis ecclie vel circa scripture veritatem.

Item si credit q̄ nō sit infern⁹ vel q̄ non sit
alia vita post istā. v̄l aiām nō esse iudicandā
cū corpe. **S**i non credit q̄ deus creauit oia
tam visibilia q̄ inuisibilia.

Si non credit q̄
in xp̄o fuerūt due nature diuina scz et huāna

Si non credit q̄ p̄ nobis passus est per cru-
cis mortē et q̄ resurrexit.

Si nō credit resur-
rectionem mortuorū et vltimū iudicium. **S**i
nō credit q̄ ecclie pastores sint veri pastores.

is nō enomē
gauent- extra
reccialis non
ā dixerūt sed
atis inuenit
que
fuit dicitur.
ecclio mox
in solum p̄ce
uoz p̄ce
stem. vel p̄ce
aū gaturus
ff. de do. ca.
dit q̄ idē
iacit ma
partum ca
o. talis non
stent denū
ca. de q̄ de
12
ca que vo
te sufficiē
accidit. In
p̄ce ut vi
vel min⁹
diem. hic

Si cōicauit cū hēticis quia tūc esset exēcatus

Si sciētiā ecclīasticā sepulturā hēticis tradi dit. quia tūc etiā exēcatus eēt nec absolui possz nisi p̄us manibz p̄p̄iis publice dictū corpus & corpa hereticorū extumulet & dānatis p̄iciat

Locus etiā ille perpetuo carebit xp̄iana sepul tura. **S**i muōiuit demones vel muōiificat per maleficia ad faciendū mala. aut fieri faciendo qd̄ est p̄cēm magnū et dignū corporali morte.

Si adorauit aliquā creaturā faciendo reue rentiā vel orōnem ad eā ut ad lunā nouā vel solem vel stellā aut ad sonū cāpane. qd̄ p̄cēm mōrle est.

Si ex cōstellacōibz vel planetis s̄b quibz natus est aliqd̄ iudicauit dēfīnate. de vita et cōuersacōe ip̄ius.

Idem **S**i credidit ex uisionomia aut ex fato. vel cōstellacōne aut oplexione. hōiem cogi ad bonū vel ad malum quod etiā heresis est.

Sequitur de p̄nosti cōne. Primo quo ad aues.

Si estimauit aliquod malum futurū p̄pter garrutum auū. puta quia cantauit gallus de sero vel quia cantauit gallina. vel coruus vel noctua vel quecunq; alia auis. aut etiam cui cul? et hmōi que omnia fatua sunt et vana.

Si habuit malā opimōnē **Q**uo ad ignē de igne sibilante credens esse signū. qd̄ mori etur aliqs vel simile quod fatuū et vanū est.

Si negauit dare ignē ex domū in calendis
mensū timens ⁊ credens ppter hoc malū eue
turū in domo. **S**i truncū ignis factū in nat
uitate dñi seruauit ⁊ posuit in vinea cōn gran
dmes vel cū illo signauit angulos ⁊ hostia do
mus ⁊ hmōi.

Quo ad aquam.

Si fecit vel fieri fecit vel fieri procurauit aut
docuit aliquā incāracōnem cū sacramētis vel
sacramētalibz ecclie ut oleo scō vel aqua bap
tismi ⁊ hmōi ob sanitatē vel aliā causā quod
grauissimū est pccm. **S**i incārauit cū aqua
triu eccliarū vel triu fontiu. **S**i pro re aliq re
sperit ampullā plenā aqua vel vas vini quod
di scī Johis. **S**i ex effusione olei vel vini cre
dit aliquē euentū euenire. **S**i prenoſticauit
ex rumore aquarū currentiū qd fatuū ⁊ vanū
est. **S**i incārauit cū speculo vel pelu pleā aq
Si aliqd fecit cū sanguine menstruato qd
est mōrle. **S**i lauit filios cum aqua bñdicta
qd similiē mōrle est. **S**i incārauit grandinē
quod etiā mōrle est.

Quo ad terram.

Si fecit vel fieri fecit aliquā dīmacōnem ad in
ueniendū aliq furta vel ad sciendū aliqd oc
cultū vel futurū qd sibi vel alteri contingē debeat
quod mōrle est. **S**i vſus est fortibz dīmato
rijs ut psalmo vel libro cū filis ⁊ hmōi pro se
vel p alio seu etiā quoquomō qd mortale est

quod tñ si ex leuitate fecit veniale est. ¶ Si di
xit p̄ n̄e. ad fenestrā aurib; obturatis ut post
modū p̄ p̄ma verba. q̄ audierit ab eē. imp̄re
retur id qđ scire desiderat qđ mōrle est. ¶ Si
didicit artē notoriā vel vsus est ea ad sciendū
aliq̄. vel Si vsus est arte nigromantica. quod
mōrle est. a si hmōi artis libros h; inducend⁹
est q̄ illos oburat qđ si facē rēnuēt non esset
absoluendus. ¶ Si fecit sibi man⁹ inspicē aut
alterius insperit p̄noscendo de fortuna. ¶ Si
credidit q̄ aliq̄s habēt malos oculos sup pu
eros vel ad aliquod malū obuamentū. ¶ Si
in ortu librorum respexit libros fatidicos. ¶ Si
credidit aliqđ sibi euenire debere vl significari
ex fibulacōe aurii vel p̄pter tremorē oculi vel
p̄pter sternutacōe; in exeūdo domū. ¶ Si cāta
uit cum citho ligneo vel cantare fecit pueros
a puellas ut audierit qđ p̄nūciarēt. ¶ Si fron
des oliue b̄ndicte l̄ granū frumētū acceptū de
p̄sepio posuit sup ignē ad p̄noscendū de vita
vel de morte alicui⁹. ¶ Si obseruauit somnia
faciens aliq̄s orōes ad scā; anā l̄ ad scā; tele
nā vel ad tres ēges vel aliū quēcūq; sc̄m ā scōs
volēs p̄ hoc ex hīs q̄ somniat de futuris vel
occultis dinare. qđ mōrle est. Alias autē sine
tali orōne vel obseruacōne adiuncta. nimis fi
dem somnijs adhibere. a si nō mōrle est p̄c̄m

piculofū tñ est hmōi insistere q̄ sic diabolus
multos decipit. ¶ Si estimauit muliēs cōuer-
fas in catts vel fimeas v̄l alia aīalia a de no-
cte ambulare ac fugere sanguinē puerorū. Et
exire et intrare domū ostijs clausis et volare
p̄ longa terrarū spacia a hmōi que impossibi-
lia sunt talibz a iō falsa. ¶ Si ānotauit vel āno-
tare fecit aliquā bestiā pditam. ¶ Si obserua-
tur vnā diem plus q̄ aliā nō incipiendo aliqđ
opus vel nō lauando caput vel si obseruaue-
dies egipciacos vel diē in quo occurrit festū
de collatōis b̄i Johānis baptiste vel diē vene-
ris in nō incēdo pānos qđ veniale videtur
p̄cipue quādo ex simplicitate hoc credit q̄ non
audiuit cōiūriū. S; si aīmo obstinato hoc defen-
dere vellet mōrle eēt. ¶ Si in calendis mensū
noluit aliqđ dare aut cōcedē ex domū purās
q̄ ex hoc fieret diminucō rerum. ¶ Si in calen-
dis Januarij comedat in lecto ficus cum melle
vel fecit sibi portare piscem viuū. ¶ Si eo die
dedit pueris pecuniam v̄l si ip̄e ab aliquo rece-
pit qđ d̄i vulgarit̄ lamantia vel offera vel la-
stima. ¶ Si eo die misit vel portauit in domo
tpalia aliqua q̄ esset p̄ma dies anni et hoc ut
fic toto āno intrent multa bona a sic noluit in-
trare sine aliqua re tēporali. ¶ Si eo die fuerit
suspectus de p̄mo quē uiderit. ¶ Si in calendis

marcij signavit ostia dom⁹ vel aliã rem posuit
in fenestra l^o òn domũ. ¶ Si signavit et posuit
ouũ natũ in die natalis dñi vel in die veneris
sancto vl' in die ascensionis. credēs q^d comedēs
illud nõ possit occidi ille vl' filie. ¶ Si in die sã
Johis baptiste collegit herbas q̄si illo die es
sent maioris virtutis collecte q̄ altero ut cum
illis faceret fumigacōez cõi infirmitatē. ¶ Si
in p̄festo dicti festi trãsiuit sup ignē factũ de
herbis cũ incenso qui dicit ignis sã Johis. ¶ Si
in nocte talis festi fecit vinũ quod dicit vinũ
sã Johis ad p̄nosticandũ de furtis vl' alijs se
cretis. ¶ Si mulier dedit suo viro vl' etiã aliei
aut vir mulieri aliquod ad cõmedendũ ut eã
amaet vl' eũ qd̄ est mortale. ¶ Si fecit vel fiel
fecit aliquã incantacōnē ob sanitatem òsequē
dam. Et quãdo hoc fit sciēter q^d scitur eē probi
bitũ tũc est cõter mōle. Cũ vero fit ex simplici
tate putãdo eē boãs orationes videtur venia
le. Sed si nollent in futurum abstinere ab hu
iusmodi negãda est eis absolucō quia ex ob
stinacōne et malicia fit mortale. Et interrogã
dum est de verbis quibus vtuntur et de cõri
monijs et obseruãtijs quas addunt. ¶ Si
exercuit artem geomantie quod est mortale.
Si cõi vermes vl' febres scripsit in fructu
amigdalũ vel in hostia vel alibi. ¶ Simcãtãtũ

vel incantari fecit cōm dolorē dentū capitis plio
rū aut superiorū vel oculoꝝ cū faba et p̄ no
ster et h̄mōi. ¶ Si portauit pueros infirmos
ad sambucū vel ad rubū vel aliū simile locum
cā sanitatis recupande. ¶ Si fecit vel fei fecit
aut visus est l̄is vl̄ breuibz que sunt omūter
supersticiose ex verbis vl̄ caracteribz vl̄ carta
in qua fuerit vel ex mō imponendi ā portandi
vel tpe aut loco scribendi. Et inuēta supsticōe
eorū imponendū est ut cōburant et si nollet
nō esset absoluendus q̄ sic fieret mōile. ¶ Si
sup se portauit cartā scriptā que d̄i sc̄i Cipari
vel cartā nō natā vel virginēā vel aliqd̄ aliud
simile ob spem sanitatis vel alteri⁹ cuiuscunq;
supsticōi qd̄ non esset naturalit̄ ex arte medi
cine vel alterius approbatū. ¶ Et ḡn̄aliter si
quācunq; aliam incantacōem oīracōnem vel
maleficiū aut qd̄cunq; supsticōsum ex̄cūt aut
eis fidē adhibuit q̄ oīa sunt vana et fatua ac p̄
hibita. Et i quibz oibz nō seruat̄ p̄mū p̄ceptū
¶ De secūdo p̄cepto sc̄z. Non assumes nomen
dei tui inuānū. Et p̄mo de blasphemā. .12.

Si viz Blasphemauit in deum vel aliquē
scōrum dicēdo sibi maledictōez vl̄ alia
opprobriosa verba qd̄ semp̄ est mortale
¶ Si blasphemauit in deū dicēdo eū non esse
iustū et non omnia iuste d̄sponē sed acceptare

personas vel nō curare de actib; hoim aut eos
nō vidē vel eē pcialē vel sine demerito punire
a flagellare eū vel aliqūē vel poss; meli⁹ istud
vel illud fecisse vel similit̄ arguē deum de a quo
quod totū est mōle maxime cum aduertit et
intelligit quod loquē. ¶ Si murmurauit cōi
deū utputa de frigore. calore. pluuiā. v̄to. aut
niue. ¶ Si murmuāuit cōi deum. de infirmita
te. pauprate. aut filiozū morte. aut quia nō ge
nerat filios. ¶ Si murmurauit cōi deū de pro
speritate maloz aut de aduersitate bonozum.
¶ Si iurauit in aliqua curia ali ¶ De p̄iurio
cui⁹ iudicis mendacōse quod mōle est quō
cūq; etiā pueniat. a similit̄ peccat quā aliqūē
inducit ad hoc aduertentē ut aduōtus p̄ura
tor a similes. ¶ Si iurauit eē iudiciū in comui
sermone quacūq; ex causa vel vtilitate vel le
uitate vel iocōsitate vel qualicūq; mō. nō solū
per sancta dei euāgelia vel p corp⁹ xpi. sed etiā
p fidē. per deū. aut dicendo. sic me deus adiuuet
vel etiā per virginē mariā. per crucē. per aiām
meam aut hmōi quod semp est mortale quā
do aduertit se iurare a falsum dicere. a hoc to
ciens quociens. ¶ Si iurauit aliquod certum
affirmando. de quo tamē dubitat an sit verū.
mortaliter peccauit. et precipue si hoc fecit in
iudicio. ¶ Si iurauit facere aliqđ malū puta

aliquā vindictā aut tallionē reddē nō dimittē
tere cōcubinā. seruare iniusta statuta. tenere
secretā iuracōnem iniustā quod semp mōrle
est. ¶ Si manifestauit aut pdidit aliqd secre
tum in cōsilio aliquo tractatū. qd iurauit non
manifestare q̄uis etiā nulli noceat tñ mōrle
est. a ip̄e aut etiā ille qui aliquē ad simile ma
ifestandū cōpellit mōrliter peccat. ¶ Si iurauit
obseruare statuta alicui⁹ ciuitatis aut vniuer
sitaris que tñ iusta a rōnabilia sunt et aliqua
ex eis sciēt tñsgreditur qd etiā mortale est.
Si tñ aliqd statutū iā esset abrogatū p cōiūriā
cōsuetudinē quia viz cotidie seruaret cōiūriū.
Si ex hoc hmoi statutū tñsgredetur nō vidē
tur p̄iurus esse qz hmoi statutū non videtur
amplius habēvim statutū di. iij. §. leges. ¶ Si
iurauit p̄ a quod membrū dei v̄l scōz mō ribal
dorū qd mōrle est etiā si res vera esset quā af
firmare intendē. Et hoc p̄pter blasphemā q̄
ex hoc cōsideratur ut. xxij. q. i. Si q̄s p̄ capillos
Si vero res iurata aut falsa aut illicita est du
pliciter mōrliter peccauit scz p̄ blasphemā et p̄
p̄iuriū. ¶ Si iurauit facē aliqd licitū in honore
dei aut scōrum eius a illud facē neglexerit quod
mōrle est. ¶ Si etiā iurauit aliqd simile factu
rū sed tñ nō intendebat illud adimplē simile
mōrle est. Si vero etiā intendebat seruare sed

veniente t̄mino quo implere p̄miserat seu iura
uerat nō seruat p̄missum. cum t̄n̄ posset. licet
cū incōmoditate sua adhuc mōl̄iter peccauit
nisi t̄n̄ prius Ep̄us vel ip̄a relaxaret a cōmuta
ret sibi hm̄oi p̄missum. Si t̄n̄ p̄missio facta ē
hoī p̄r ille sibi hm̄oi relaxare. S; si non p̄t
adimplē excusat a p̄cō. si t̄n̄ q̄cito potest ad
impleuit. ¶ Si q̄s p̄mittit cū iuramēto se ali
qd̄ facturū qd̄ nō ē alicui⁹ importācie boni vel
mali. ut viz si mē p̄mittit cū iuramēto p̄cutere
filium vel simile vel hō p̄mittit mediante iuramē
to. nō bibē vel comedē illud vel hoc l̄ hm̄oi qd̄
vidē reiale n̄ t̄n̄ fiet in cōtemptū. q̄ iuracō a p̄
iuratio est in hoc. ¶ Si iurare cōsueuit. etiā p̄
quibuscunq; m̄imis dicendo t̄n̄ veritatē quod
veniale est nisi fieret incōtemptū. Et inducēdi
sūt tales ut abstineant p̄pter piculum p̄iurij
¶ Si induxit aliquē ad iurandū quē oīno cre
debat falsū iuratur. qd̄ mōle ē. n̄ talis iducēs
foret Iudex hoc faciēs ex officio. s; in ordinē iu
ris. ¶ Si vir iuramētū sue vxoris iurauit qd̄
nō deb; nisi sit tale qd̄ vxor nō poss; adimplē
sine scādalo viri. ¶ De adiuratione.

Adiuratio est inducō alicui⁹ ad faciendū
aliqd̄ ob inuocōnem alicuius rei sacre. et fit
per modum coactionis. intendendo aliquem
obligari p̄ modū iuramētū ad aliqd̄ faciendū

Que si fit ad superiores et alios in quibus adiurans non habet potestatem peccatum mortale est. Si vero fit ad inferiores et sibi subditos quibus adiurans potestatem habet eo casu licita est et alias non. Et tunc adiuratus tenetur facere vel dicere illud propter quod adiuratus est alias mortaliter peccaret quemadmodum transgressor precepti. ¶ Si adiuravit platos vel superiores vel socios aut inferiores per modum deprecationis non coactionis intendens inducere ad aliquid faciendum non est malum vel veniale. Si leuiter et sine causa adiuravit et adiuratus non fecerit non peccat. hoc Tho. ¶ Si adiuravit demones per modum precis ad aliquid sciendum ab eis vel ad aliquid auxilii obtinendum ab eis mortale est nisi quis faceret hoc ex familiari consilio spiritus sancti. Vel ex quadam simplicitate querens ab obsessis a diabolo. licet tamen illud adiurare per modum coactionis ne noceret. ¶ Si adiuravit creaturas irrationabiles ne diabolus eis utatur in nostri noxamentum tunc licitum est. Si autem ut diabolus in eis operetur tunc mortale est ut per incantationes serpentium. Si in cantilemis seu fabulis mundanis et in narrationibus turpibus vel amatorijs miscuit deum aut sanctos quod mortale est si fecerit in contemptum alias vero veniale.

Si transgressus est seu obmisit. ¶ De votis. adimplet votum illicitum deliberate factum et si aduertit scienter semper est mortale et toties quotiens

frangit. Secus si ex obliuione vel qz non pote-
rat ex aliquo accidētī superueniēte. ¶ Si uouit
aliqđ malū se facturū ut puta uindictāz de ali-
quo vel alicuius pfectus impedimētū. ut puta
nō ingredi religionē vel simile. mōzliter pecca-
uūt. a pōt illud uotū frangere absqz aliqđ dispen-
sacōne. ¶ Si nimis tardauit implē uotum licitū
sic qz ex hmōi mora a memoria excidit oīno
vel qz ipē uuens iā uenit ad statū non ualēdi
amplius implere quod prius potuisset quod
uidetur mortale. ¶ Idē qñ dimisit ppositū implē-
di cum tñ potuisset. alias mora implendi uotū
qñ sibi non pfixit tpus non uidz mortale nisi
forte essz valde nimia. a nisi cū ex hoc imminēt
ei piculū non ualēdi implere ut de uoto in-
grediendi religionē cū tñ non haberet causā
cogentē dilacōnem. ¶ Si fecit uotū de re licita
ut de elemosina. de ieiunijs a hmōi. s; ob malū
finem. puta ut posset facere uindictam adulte-
rium. ul' simile mortale ē nec tenetur adimplē-
re. ¶ Si fecit uotum abstinentie a hmōi a dubi-
tabat utrum possz implere vel non et sine cō-
mutatione vel dispensatione superioris cum
possit defacili habere recursū ad eū vel confes-
sozem pro cōsilio desuper sumendo. frangit uo-
tum quod uidet mortale. Nota tamē qz uiri
pnt irritare uota. abstinentie pegrinacōnis et

eleosine vxorū si nō hēat n̄ dotē absq; aliq; alia
dispensacōe. Et si fiat talis irritacō votū etiā
absq; cā rōnabili a viro nō tenet vxor implē
talia vota. ¶ De irritacōe votoꝝ impuberū et
filiorū familias a religiosorū vide in Sūma in
seda parte. ti. vlti. ¶ Si votū fecit stultū a irrō
nabile vt ieiunare in dñica non lauare vl pe
ctinare caput in sabbato et hmōi si hoc frege
rit nō peccat ymo phibendū est illis hmōi vo
ta implē q; sicut Tho. a alij dicūt sunt potius
deridenda q̄ obseruanda etiā si p honore scō
rū fierēt. ¶ Si filius morienti patri pmisit ali
quod votum implere tenetur. ut eꝝ de vo. licz
¶ Si fuit sibi aliqd votū inūctū a patre puta
satisfactio pecunie vel simile tenet implere eꝝ
de vsu. tua. a de sol. c. i. ¶ Si fuit heres alicuius
iuentis subuenire terre scē tenet votū illius
implē. Et s̄m Inno. cōpelli pōt. ¶ Si filius per
uētus ad ānos pubtatis viuit aliqd votū qd
ptinet ad suā psonā a hoc si fuerit licitū tene
tur s̄m Tho. in seda sede. q. 8 s. ¶ Seru⁹ autē
non pōt vouē votū pegrinacōis ā religionis
absq; dñi consensu q; in ptāte sua est ut dicit
Tho. e. loco quo sup. ¶ Si religiosus vouit ali
qd votū absq; plati sui licentia illud non debz
exequi absq; eiusdē licētia. Secus est tamē de
voto oiois vel sili quod pōt exequi absq; sua

licentia. ¶ Si sacerdos vult votū peregrinacō
nis sine licentiā sui p̄lati non debz adimplere
absqz licentiā eiusdē. ¶ Si hñs votū castitatis
vel religiois cōtraxit qz q̄ius m̄imomiū tene
at tñ cōtrahendo mōl̄iter peccat a cōsumāē non
pōt m̄imomiū sine mōl̄i pccō. qz adhuc añ cō
sumacōez m̄imomij. v añ copulā carnalē. q̄ me
diāte m̄imomiū cōsumatur. pōt adhuc a debet
implere votū suū prius factū. Post cōsumacōz
vero tenetur reddē debitū etiā interpretatiue pe
tenti s̄ erigere non pōt absqz mortali peccato
Vnde cōsulendū tali esset qz petēt dispēlacōnez
a p̄pa sup voto suo. Scdm̄ tamen Guil. possēt
etiā Ep̄us dispēlare in hoc casu. ¶ Si mulier si
ne cōsensu viri sui vel ecōtra vult a si ip̄e vir
vel mulier cōsentit implere tenetur. ¶ Si alter
cōiugū sine cōsensu alterius vult votum de nō
reddendo debitū. implē nō tenetur. Nō tñ qz
alter cōiugū pōt sine cōsensu alterius vouē de nō
petēdo debitū s̄m̄ quosdā. ¶ Si vnamimē cōi
dēs abo vouerit castitatē. qz tūc non pōt alē re
uocare votū sine pccō mōl̄i. Et si vir reuocat
uxor debz instantē pseuerare a ecōtra. ¶ Si vir
vult absqz uxoris licētia votū pēgnacōnis nō
tenetur qz non pōt. ¶ Si vir vult votū ihero
solomitan̄. tenetur implere illud etiā inuita
uxore que tamē ut cōsentiat amonenda est. et

si non vult remanere potest virum sequi. ¶ Si vir
vult votum abstinentie condicere uxore potest
illud implere etiam ea inuicta. Secus si per dictam ab-
stinentiam impediret reddico debiti. ¶ Si vir an-
te carnalem copulam ad heremum transiit redire tene-
tur ad uxorem nisi intrasset aliquam religionem ap-
probata. ¶ Et nota quod de transgressione votorum
potest de iure dei et consuetudine simplex confessor
absolvere quia non est de reservatis casibus
Sed de dispensatione et mutatione votorum non potest
se intromittere sine speciali commissione diocesani
vel alterius qui possit dare. Episcopi autem in omnibus potest
dare commissionem et mutare vel dispensare nisi
in voto castitatis et religionis et tribus votis pere-
grinationis scilicet Ierosolomitani ad sanctum Iacobum et
ad limina Apostolorum Petri et Pauli in quibus papa
solus vel summus pontifex dispensat vel mutat
¶ De tercio precepto scilicet Memoro ut die sab-
bati sanctifices. .176.

Sicut primo interrogandum. Si recogitavit
tria beneficia scilicet creationis hominis et totius
mundi propter hominem. Redemptiois humane
et glorificationis ut per tale memoriam caueat a veti-
tatis et scilicet die in exercitiis spiritualibus. ¶ Si die-
bus festiuis se composuit et ornauit preciosis vesti-
bus et alijs ornamentis ad pompam et vanam gloriam
sive ad placendum aliorum aspectibus ut desideretur

Si diebus festiuis accessit vel ad eccliaꝝ & ad
alia spectacula. cōpta & ornata ad capiendas
aias ut inuicem se oculis cōcupiscāt. sicut fre
quenter mulieres faciūt qđ est mōrle. Si vero
in ecclis & alijs locis sacris hmōi fiant duplex
causat sacrilegiū. s. loci & tps scī vltra princi
pale pccm. ¶ Si hijs diebz conuauit. vane cā
tauit. manus ul' alia mēbra cū alio libidinoso
tangēdo & vana inhonesta & ad malū incitan
tia verba loquēdo. ut viz puocet cōcupiscētia
in corde vnde qñq; etiā opus sequitur qđ totū
est mōrle. ¶ Si hijs diebz luxurie vacauit. qz
si extē mēmoriū fuit duplex pccm omisit. In
talibz enī diebz etiā mēmorialitē conuēti ab
illo ope se abstinere decet. ¶ Si stans in mor
tali die dñico non cōtritus fuit de illo aliud in
currit mōrle. ¶ Si sonator musicorū instrumē
torū. hijs diebz causa fuit vanitatis sonando
viz corā vanis psonis. ut sic fierent vaniores
qz mortaliter peccauit & grauius. qz causa fuit
peccati mortalis aliorum. ¶ Si mulier ornata
in fenestra se posuit ut a trāseūtibz inspicere
mortaliter peccauit. et grauius hijs diebus
q̄ alijs. ¶ Si oculos suos vanis aspectibus
impleuit. & si hac de causa hincinde circūiūt
qz mortale ē. ¶ Si ebrietatibz & cōmestacōmbz
vacauit. vel in tabernis & ludis blasphemys.

se occupavit vel aliorum ut talia et similia faceret
causa fuit quod morale est. ¶ Si tardavit usque
ad sero ante festum vel usque ad mane festi ad se
radem faciendum ut magis politus compareat aspe
ctibus mulierum. ¶ Si hijs diebus otiose vixit va
gando viz per plateas et vicus siue ludendo aut
murmurationibus vacando et otiosis verbis et
homo. ¶ Si hijs diebus laboravit et exequit aliquod
opus manuale est causas necessitatis quae morale
peccavit maxime si aliquo nobili spacio homini
laboribus instent si vero momentanee vel per aliquod
tempus puncta id fieret non intempe peccaret. Si autem
fiat ex necessitate quae scilicet aliter non posset habere vi
ctum et necessaria per sustentationem vite sue et aliorum
suorum vel si timeatur hostes vel veniunt inunda
tiones aquarum aut alia similia pericula quae tunc
licet remouere suppellectilia et cetera bene perdan
tur sine peccato. ¶ Et non quod debet festa seruari et
festiuari a vespera usque ad vesperam di. iij. p. nunci
andum. Hic etiam requiritur magna discretio in
consulendo si in dictis diebus fecit aliquod mercatum
quod generaliter loquendo nullomodo licet hijs diebus
mercatum facere quous specialiter aliquae persone ex
tulerunt propter aliquam necessitatem magnam. ¶ Si ven
didit vel emit hijs diebus aliqua propter ea tantum
quae sunt comestibilia quae etiam si venduntur vel emerentur
ante diem festum illum propter correptionem quam

incurrerent seruari non possent. ut sūt carnes
cocte. dapes ⁊ olera. lac ⁊ fruct⁹ aliq̄ n̄c h̄mōi
q̄ mōl̄iter peccauit. In estate t̄n̄ q̄n̄q; prop̄
plura festa cōtigua carnes crude ⁊ similia ad
esum nec̄aria vendi ⁊ emi possunt absq; peccō
Si h̄mōi aliq̄d mandauit filijs suis. discipu
lis. seruis vel laborātib; facē sine nec̄itate. pec
cauit mōl̄iter ip̄e mandans similit̄ ⁊ exeq̄s
Si t̄n̄ mandans vel maḡe vel patronus nō h̄z
nec̄itatem. sed ip̄e seruus discipulus vel labo
rans hab; nec̄itatem. q̄ aliē viuere nō posset
⁊ sic nō obedit mandantū sibi ne h̄mōi opus
faciat h̄ijs dieb; sed laborat p̄ aliquo tpe in
exercitio artis illius ⁊ aliud exercitium facē ne
scit videtur excusari. Nam si in obsequiū pau
perū personarū ec̄iaz paup̄ularum aliquid
laborare licet dieb; festiuis s̄m q; doctores di
cūt. quare non magis talis rōne sue sustenta
cōnis in nec̄itate aliq̄d laborare posset. Tūc̄
t̄n̄ esset aliaz artem eligere qua se melius que
stare posset. **S**i in h̄ijs dieb; pro se vel pro
alio placitauit. nisi forte in causa miserabiliū
personaz. **S**i in dictis diebus iuramentum
prestitit vel exegit. nisi p̄ pace vel fide vel obe
dientia vel fama quia alias non liceret. **S**i
talib; dieb; aliquem ad mortem vel ad penam
iudicauit. quod non licet. **S**i macellarius

in die festo carnes crudas vendidit quia nec
vendē nec emē licet nisi qm̄ in estate plura fe
sta cōtinua occurrūt tūc enī licz si alias obser
uari nō posset ut sup̄. Licz etiā macellarios v̄l
alios carnes in die festo coquē et prepare ut
illas tūc vendat si prius non poterat prepare
aut preparatas seruare. ¶ Si tabernarius h̄is
diebz tabernā añ horam tertiā apūit v̄l si
ibi tenuit h̄is diebz instrumenta ludendi v̄l
indē nō repulit ebrios lufiores blasphemos et
hm̄i. ¶ Si mercator h̄is diebz suas mercū
culas vendidit p̄p̄e ec̄ciam vbi fīstū occurrit
vel forte qđ prius est in ec̄cia p̄phanādo locū
sacrū. ¶ Si h̄is diebz attulit vel afferri fecit
aut mandauit cū testijs v̄l alijs psalmas bla
dūū vel aliarū rerū quia tam p̄cipiens q̄ ex
quens est in culpa mōli nisi in maḡ nēitate
hoc fiēt. ¶ Si h̄is diebz cōpulsus ab officiali
vel dño laborauit qz tam p̄cipiens q̄ exequēs
mōlīter peccat n̄ ex nēitate guerre et hm̄i
hoc fiēt quia tūc ambo excusant. Si vero sine
iusta nēitate in p̄cipiēte a nō sine iusto metu
in obediēte tūc obediens excusat si non p̄cipi
ens. Si v̄ctigal portauit h̄is diebz merces ā
psonas aut alimēta vel loca longa vel ēmota
qua quiescē debz in festo nisi ex maḡ nēitate
rogatur. ¶ Si viator v̄l cursor talibz diebus

itinerant. qz non debz nisi propf magnā nccī
tatem. ¶ Si aromataris seu apotecarius hys
diebz tenuit apotecā aptam. vel vendidit ali
quid de apoteca nisi vrgēte nccitate infirmoz
quibus aliter subueniri non pōt. sed non pro
pter hoc nō debz apertas apothecas tenē. Si
barbitonsor de nocte festi vel de die artē suam
exercuit. a sic causam pstitit lasciuie alicuius.
qui ut politior appareat. radi vult in mane fe
sti quādo qz qd mortale videtur. ¶ Si ferrato
res animalū talibus diebz laborauerunt. quā
non licet nisi vrgente magna nccitate eorum
quibus seruiunt. ¶ Si sartor vel futor vestimē
toz. quia promisit qd implere nō potest sine
festi violacōne. ut pmissa serualet. laborauit
in nocte vel die festi vel alios fecit laborare. qz
peccauit pmittendo tali intencōne a plus pec
cauit seruādo talē pmissa. ¶ Item si in mane
festi totalitē se occupauit in induendo nouas
vestes dimittendo missam vel pdicacōz propf
hoc. ¶ Si molendinari⁹ moluerit. qz nō debz.
¶ Si lanifex lauit lanā prope festū ex cupidita
te providēs ut in die festo illā extendat ad so
lē. qz non licet. ¶ Si extendit pānos in die fe
sto in tūtorijs quā non licet. ¶ Si tindores
lane a pannorum diebus festiuis maxime in
tindura granati laborauerunt. quia non licet

nisi tūmerēt piculū magni damni in tali tūctu
ra. ¶ Item si tūc studuit inqūitū potuit audiē
missam a dei verbū ut debz. ¶ Itē si tūc quātū
potuit puidit ut festum celebraret a sc̄ificaret
bonis opibus ut debz. ¶ Si mercator vel alius
artifex in die vel in nocte festi cū suis cōsocijs
aut laboratoribz aut agricolis fecit rōnem qz
non licet. ¶ Si illis diebus nuērauit aialia ab
aialibz et scripsit in quimēno mercancie. ¶ Si
nōnus illis diebz fecit instrumenta aliquorū
contractū quia non licz nisi ex magna nēcitate
vl suadente pietate a pace a hmōi. ¶ Si scri
ptor in festo scripsit pro p̄cio quā nō licz nisi
scolaribz t̄pate suos sermones aut lēones āno
tare a similia pua dūmō tū sine p̄cio fiat. Nō
etiā licet h̄ijs diebz nimis insistē pprie scriptu
re. ¶ Si scolaris in festo neglecta missa a alijs
dimis actibz disputacōnes suas ordinavit aut
ex̄cūit in mane solemnis diei qz non licz. ¶ Si
consiliari⁹ se aggregat cōfilio in mane diei fe
sti om̄issa missa qz non licz nisi fieret ex mag
nēcitate aut pietate. ¶ Si in die festo cōduxit
oparios faciendo pactū cū eis quia nō licz vl
si detulit solūē fallariū vl mercedē oparijs qz
non debet seruare solucōez vsqz ad diē festū h̄
aū l post cū indignērit p̄stare. Cū leuitici. 19.
scriptum est non morabitur opus mercenarij

tui apud te vsq; mane. ¶ Si in die festo suos
debitores requisit vel debita erexit. quia nō
licet. ¶ Si sciens sibi parit occasionē laboran-
di in die festo q; non licet. ¶ Si in die festo fe-
cit festa. coronas aut similes vaitates q; non
licet. ¶ Si vacauit piscacōni. venacōi. aucupa-
cōi aut alijs similibus. ¶ Si in ecclia loquēdo. vl
aliū strepitū faciendo intrupit siue impediūt
diuinū officiū siue dei verbum. ¶ Si mulier in
ecclia velatum caput nō habuit qua tenetur.
¶ Si nō orauit mente attenda q; ad hoc cona-
ri deb; ut in festis admin⁹ mens a terrenis se
parata orōnis tpe libere deū oret. ¶ Si diuino
officio dū potuit nō interfuit a si diuinū officiū
deuote a attēte non audiuit cū reuerēcia a ho-
nore. ¶ Si stando ad officiū magis delectatus
est voce cantantium vl organozū sono q; verb
a meditacōib; sacris. ¶ Si dieb; festiuis ver-
bum dei vel diuina officia cum tedio audiuit
et non libenter interfuit. quā modicum sibi
proluit. Tenetur enim quilibet xpianus mis-
sam integrā audire attento a deuoto corde et
cum euangelū legitur pedester stare a adue-
tere et cum ihesu nomē noiatur. genuflectere
seu inclinare. ¶ Si vidua tamq; desperata ex
more sui viri per annū vel mensem sine missa
in domo reclusa pmāsit quā mōrliter peccauit

Si in die festo retinuit in domo filias nubi-
les aut filios vel etiā faulos seu faulas ppter
quācunq; cām ne missaz audierint qz a mōili
culpa excusari nō valēt. **S**i missam obmisit
ex cōtemptu v'l cupidine lucrādi v'l itinerādi
v'l cā eundi ad solacia vel cōiuiua v'l ex negli-
gētia vel ex ignorātia crassa qz mōilit peccatūt
to ciens quociēs dimisit ex simili cā. **S**i pbe
sciēt dimisit missam ppriam pro peculiatū ex
de ce. mis. c. 2. **S**i vero simplex est persona et
ex simplicitate hoc fecit excusari videtur. **S**i
in die festo audiuit missam in aliena prochia
sine licentiā sui pastoris. **D**imittētes autem
missaz ppter infirmitatē v'l ex tali occupacōe
quā euitare nō possunt neq; dimittē vt serui-
te infirmo excubare in castris et similia que ex
iusta causa pcedunt excusant. **P**uelle etiā
que a pntib; dimittuntur videtur excusari non
aut eūtes ad coreas v'l vidue q manēt clausē
in domo de quib; s. p. l. ab hoc iā dicto. 164

De quāto pcepto scz. Nēas in honore pntes
Primo si pntib; nō obediuit in licitis
et honestis qntumcūq; etiā paruū qd
mōile est. Secus tñ si ex negligentia et
in reb; nō multū ponderis. **S**i non reuerēter
se habuit in allo quōdo et assurgendo s; ostendit
et locutus est dure cum eis v'l prouocauit eos

ad iram vel nō sup̄ortauit eis. ¶ Si nō imple
uit legata facta ab eis et p̄cipue ad pias cau
sas s̄ multū distulit p̄pter incōmoditatē cum
tū posset qđ mortale est. ¶ Si tpe senectutis
vel infirmitatis eorū aut alijs magnis necita
tibz non p̄uidit eis cū potuisset quod mōle e.
¶ Si in tractandis eorū negocijs nō fuit fide
lis. ¶ Si dixit p̄ntibus verba cōtumeliosa vel
opprobriosa qđ est mōle. ¶ Si blasphemauit
eos viuos aut defunctos quod est mortale.
¶ Si verberauit eos etiā leuiter aut derisit qđ
est similiter mortale a graue. ¶ Si p̄pter avari
ciam. aut libtatem. vel infirmitatem eorū aut
senectutē vel aliā quācūq; causam desiderauit
eorū mortem. ¶ Si post mortē eorū nō fuit me
mor aiarū eorū. ¶ Si p̄ri sp̄uali. s. pastori vel su
periori suo aut eū baptisanti vel ad baptisan
dū tenētū vel eius cōfessionē audiētū vel aliqđ
simile faciētū. non exhibuit debitū honorē. vel
si ei non obediuit in rebus sp̄ualibus vel si ali
quē ex eis blasphemauit aut derisit. aut de ipō
murmurauit. ¶ Si p̄ibus t̄palibus ut sūt dñi
et supiores seculares a eorum officialibus nō
obediuit in t̄palibz rei publice. ¶ De guber
nacione p̄ntum quo ad filios a familiam.

¶ P̄ntes nō p̄uideūt magnis necitatibz vidē
a restitū filioꝝ a vxoris seu suoꝝ cū possent s̄

ex auaricia et cupiditate obmittunt quod mortale est. ¶ Si propter auariciam vel crudelitatem filios suos etiam illegitimos misit ad hospitale et seruos qui bene sibi seruiunt quod etiam mortale est. ¶ Si non adhibuit diligentiam ad hoc ut fierent boni et mandata dei et ecclesie obseruarent viz de confessione comunione et audicione misse de honestate vite et homini. In quibus partibus maxime laborare et insistere debet cum filij adhuc sunt in iuuenili etate et tenera in qua flexibiles docibiles et corrigibiles sunt et hoc tam doctrina uerborum quam exemplo operum et discipline correctioe. Et si in hoc notabilem commiserint negligentiam non curando vel negligendo talia mortaliter peccant. Alias uero uenialiter. ¶ Si uxori uerba contumeliosa dixit scilicet uocando scortum uel homini uel uerberando aspe sine causa rationabili quod mortale est. Potest tamen uir mulieri bene satis dure et aspere loqui si uideat expedire. ¶ Si uxor contendit cum uiro illicite nolens obedire et ex hoc prouocans eum ad blasphemandum deum uel sanctos uel ad aliud magnam inueniens mortale est quia occasione dedit ad homini. ¶ Si uir promittit uxori plurimas uanitates facere que prouocant ad lasciuiam ut ornatus fatuos aut tripudiatum cantus facere uel similia quod mortale uidetur. Si uero non fit multus accessus uidetur ueniale. ¶ Mater que mittit filias ad

coitas & alias vaitates & non mictit vel ducit
eas ad missam audiendam vel confessionem facien-
dam. aut orationem recipiendam & hmoi. non videt
excusari posse a moali. ¶ Si nimis dure vel ni-
mis remisse se habuit in gubernatione familie. i
quo omnes quasi delinquent etiam perfecti coiter ve-
maliter. di. 26. qualis.

De quinto precepto. s. Non occides. 1A

Occidit ex ordine iuris aliquem volun-
tarie vel preter intentionem a casu dando
operam rei illicite. vt in ludo noxio. s. ad
pietatem saxonum & simile seu etiam rei licite si non
adhibendo debitam diligentiam ut precipiendo tegu-
las de tecto incircumspecte quod mortale est & casus
tantum reseruat Episcopus. ¶ Item si ex necessitate eum
tabili. & etiam inuitabili ad quam deueit ex culpa
vt quod adulter deprehensus a viro adultere. vt eua-
det mortem occidit ipsum virum adulterum. ¶ Item si
interrogandum est de causa homicidii. ¶ Si iudex
occidit vel ad occidendum iudicat aliquem in-
nocentem secundum iura vel nocentem sed preter or-
dinem iuris vel secundum pressum ordinatum sed non
habens legitimum dominium. vel habens potestatem. si
non ex iusticia immo ex vindicta vel auaricia.
vel crudelitate. quod mortale est & casus Episcopalis
excepto ultimo puncto mortis. ¶ Simuliter quidam
da procurauit sibi abortum per medicinas vel

labores vel aliū modū etiā si nō sequat̄ effect⁹
qd̄ mōrle est in ea ⁊ in quocūq; ad hoc cōsulen
te ⁊ cooperāte non tamē est casus ep̄alis si ve
ro sequat̄ effectus et puerperiū erat formatū
homicidiū in ea est ⁊ etiā in cooperāte ⁊ cōsulte
in hoc ⁊ est Ep̄alis casus ⁊ alicubi p̄ constituco
nes sinodales est ex̄cō. ¶ Si mulier occidit
filiū suū sponte ad occultandū crimē suū gūssi
mū ⁊ grau⁹ si puer adhuc nō sit baptisatus
¶ Si pater filiū vel frater frēm vel vir vxorez
pp̄ter adulteriū si vxor virum pp̄ter odiū vel
amorē alterius. vel si filius prēm aut m̄rēm ex
ira vel auaricia occiderit qd̄ grauissimū est et
dignū magna pena ⁊ casus Ep̄o tm̄ reseruat⁹
Et nota q; coiter ep̄i solent mittē p̄ eāū homi
cidij illos quā ire p̄nt ad p̄narios curie ad ter
rorē aliorū tñ si volunt possunt absolue per se
ip̄os aut suos p̄narios. ¶ Si mater v̄l nutrix
suffocat filiū quē tenet in se in lecto inaduer
tēter opprimēs eū qd̄ mortale est pp̄ter negli
gentiā et casus Ep̄o reseruatus. ¶ Si grauida
mulier p̄t̄ intencōnem seu propositū abortum
facit si cōmisset in hoc nōbilem negligentiaz
vt q; nimis saltauit v̄l quā nimis inordimate
laborauit vel prop̄ inordimatas lasciuas non
eēt absq; mōrli. Idē in viro vel alio p̄cuciente
eā vnde hoc sequat̄. Secus si non est in culpa.

Si quis mutilat membrū alicui⁹ vel āputat
aut alias inuile reddit. eꝝ ordinem iuris. vel
vulnerat. aut alias percutit aliquē ex iniuria
mōzliter peccat. Itē si iniuste incarcerat vel te
net ꝑ violentiā quēqꝫ. ne libere possit abire n̄
hoc faceret ad pūctum impediendo malū ei⁹
ꝑpositum quē in eo considerat. Si vero aliter
fecerit. et in clericū etiam solū primā tonsuram
habentē exēcatus est. **S**i quis alicui⁹ mortuū
corpus exhumauerit et in frustra cōciderit ad
coquendū et ossa a carnibz euellendum. vt ea
ad ptes alias deferat sepelienda. etiā si mortu
us ille ibidē elegisset sepulturā. exēcatus est et
absolutō illius tantū ꝑꝑe exēcaturā. vt in exua.
Bonifa. viij. **S**i quis verbo. s. mandando per
suadendo. ratificādo incitando coopatur ad ali
quod predictorū in mortē vꝫ aliquā lesioneꝫ cor
poralē. mortalit̄ peccat. etiā si non sequatur ef
fectus. Si vero sequit̄ effectus grauius peccat
Et si percussus l̄ incarceratus et h̄mōi esset cleri
cus vel religiosus in quolibz ꝑdictoz casuum
patiēns vel includens esset exēcatus. nisi
esset prelatus qui hoc faceret ad corrigendū
Et vbi in predictis scilicet mandato vꝫ cōsilio
cooperatione vel facto esset enormis iniuria
clerico facta. nō posset ꝑpetrans absolu cōtra
sedē aplicam vꝫ legatū eius aut sūmū p̄uariū

Secus si nō eēt enormis de hmoi habes diffu
se in .g. parte Sūme .t. i. c. i. ¶ Si quis interfici
fecit l' mādaunt aliquē xpianū assessoris etiā
si nō sequit' effectus est exēatus et deposit' ab
oī gradu ordine a dignitate seculari a eccl'asti
ca a similit' receptor' vel defensor hmoi assessor
rū ex de homicidijs ne p'huāni li. vi. dicunt' aut
assessor' hēiaci qd' etiā vide in .g. pte sūme .t. i.
¶ Si q's desiderat mortē alterius deliberata rōe
in malū ei' siue ex odio v' inuidia vel auaricia
vel ut hēat bona eius vel ex luxuria vt aliā acci
piat vel ex supbia ut succedat in placōez vel ex
accidia ne hēat laborē gubnandi eū vel ut ma
gis sit liber ne hēat corripientē. In quolibz ho
rū omittit' mōrte pccm. Secus aut' si hoc dese
rat ne ille ampli' deū offendēt vel ne peior effi
ceret aut ne bonis viris a eccl'ie dei nocēt sicut
tirāni. ¶ Sed a si q's ex impaciētia a ira seipm
iniuriōse pcutit peccat mortalit'. Et si est cleric'
est exēatus. Secus si ex zelo deuocōnis vel ad
repmendas tēptacōnes non tñ ex hoc licz ab
scondē membrū aliqd' quia hoc faciēdo peccat
mortalit' et esset irregularis. Et si clericus est
exēatus est. ¶ Si occidisset vel vulnerasset in
loco sacro eēt sacrilegiū a eccl'ia violata. Si
per violentiā etiā si eēt officialis malefactores
vel debitores eduxit de loco sacro l' fecit capere

absq[ue] speciali mandato superiorū peccauit mortalit[er].

¶ Si fecit torq[ue]mentū vel fieri fecit vel aliud spectaculū. vbi sit piculū vite peccauit mortalit[er].

¶ Si testificat[us] est iniuste vel false cōm aliquē qd est mortle.

¶ Si liberaconem alic[ui]s cōdemnati impediūt vel de morte euadentem cepit a re duxit.

¶ Si neglexit a morte aliquē liberaē cū posset.

¶ Si iactū lapidis vel baliste a hmōi cōsuluit vel fecit ex quo mors secuta est.

¶ Si fualit alicui ciuitatē aut castra cape aut aliē guerrā facere. a inde mors secuta ē.

¶ Si venenū mulieri pregnantū l' alteri dedit. vel si viro vel mulieri ob amorē aliqd ad manducandū dedit ex quo mors secuta est.

¶ Si tpe famis primos suos occidit. eis victualia denegādo a occultādo cū h[ab]et supflua vel alio tpe p[ro]ptos in n[ecessitate] extrema.

¶ Si detinuit p[ro]ciū paup[er]i r[ati]o[n]e p[er]sonarū videndo eas positas in extremo.

¶ Si seduxit aliquē ad p[ec]c[atum] mortale faciend[um] per se vel per aliū pro se vel pro alio.

¶ Si malo exēplo aias occidit. verbis sc[ilicet] gestibus et vanitatibus a hmōi.

18

¶ De sexto p[re]cepto. s. Non mechaberis.

Scias primo q[uod] Luxuria que omittitur extra m[er]itumū semp[er] facit mortle peccatū. in o[mn]ibus sp[eci]eb[us] suis. q[ui]a hic omēs ponuntur. a ergo dis[ti]ncte oportet confiteri.

et interrogati si ex se confitens non dicit. Nullo
modo tamen de omnibus hijs est interrogandum ne quis
disceat peccatum quod prius nesciuit. Sed putat con-
uenit personis que confitentur. Et cum hatur aliquis
spiritus specialiter tamen ultima non est semper ultra descen-
dendum ad omnes circumstantias particulares non
necessarias. Et ideo caute et honesto modo interrogan-
dum est de homini peccato. ¶ **P**rimo igitur si cogno-
uit solutus soluta quod fornicatio dicitur et interro-
gandum est si fuit metrix vel serua sua vel vidua
et si ea ad hoc induxit. ¶ **S**i tenuit concubinam
et quanto tempore quia ultra fornicationem est ibi scan-
dalu[m] primorum quia publica facit fornicationem
¶ **S**i virginem deflorauit et in matrimonium quod de-
stuprum et si seduxit eam promittendo eam velle du-
cere in uxorem cogendus est in foro consue-
tudinum eam vel dotare si potest. Inuriatus est etiam
parentibus illius in hoc si nesciuerunt. ¶ **S**i cogno-
uit uxorem alterius vel ipse uxoratus cognouit
soluta quod adulterium dicitur et est duplex adul-
terium si utrumque sit in matrimonio legitimo constituitur
¶ **S**i intulit violentiam alicui quod dicitur raptus
et si etiam conuoluntate parentum suorum hoc facit gra-
uius peccat si fuerit talis rapta nupta vel vir-
go vel monialis adhuc grauius. ¶ **S**i cognouit
consanguineam suam vel uxoris sue usque ad quatuor
graduum consanguinitatis vel affinitatis inclusiue

quod dicitur incestus. Idem de muliere que simili modo
permittit se cognosci a consagneo viri sui. Idem
Si pater cognouit filiam adoptiuam aut filiam adop-
tue filie aut uxorem vel filiam filii adoptiuum. Aut
etiam si filius adoptiuus cognouit filiam naturalem
aut uxorem adoptantis. que omnia faciunt incestum
Si cognouit filiam matrem suam scienter quia tunc vel
tra incestum quem commisit non potest amplius a
matre debitum petere. **S**i cognouit mortalem vel
hunc tempore professionem castitatis. scelus operatus est
et dicitur sacrilegium. Idem si mulier cum clerico in sacris
ordinibus constituto vel religioso. prelo. ordinato
et homini. **S**i cognouit commentem. vel quam tenuit
ad baptismum. scilicet filiam suam spirituales et dicitur ince-
stus vel sacrilegium. Idem de muliere cum copulatur
filio spirituali et homini. **S**i susceptus cognouit
filiam suscipientis vel uxorem eiusdem etiam ince-
stum commisit. Similiter fit de confirmatione. **S**i
per semetipsum vigilans voluntarie se polluit. vel
manibus propriis vel aliis modis. quod dicitur mol-
licies. **S**i masculus operatus est turpitudine
cum masculo. vel femina cum femina. vel vir cum muliere
ex vas debitum quod dicitur sodomiticum et est gravissimum
omnium. **S**i cum brutis operatur in nephas et cum quibus
quod dicitur bestialitas. **S**i diebus festiuis aliquod
horum operatus est. quod magis grave. Et secundum aliquos
hominum circumstantias necesse est vitari quod mutant

... perat
... cum omne
... i sacrilegiu
... que committit
... vel rachi
... infra. c. x. l.
De vii
H
om
mole a ten
recepta re
paupibu
pie sed h
buis illi
oculor
etia
dilect
a colan
noble a
stacoru
hmoi
pulos
arando
terra qua
Si fura
... aut

spem peccati qz si in ecclia vel loco sacro aliqd
horum omisit vltra hoc quod scit opatus est
etiā sacrilegiū ⁊ ob hoc gū? peccm. ¶ De peccis
que cōmittūtur in cōiugio et actibz inhonestis
vel tactibz ⁊ osculis aut verbis et hmōi dicet
infra. c. de Lururia.

19.

De vii. p̄cepto vii. Non furtū facies.

H T p̄mo de vsurpacōne rei aliene que
in hoc philetur p̄cepto. Nota qz in
omibus infrascriptis sp̄ibus est peccm
mōrle ⁊ tenetur ad restitucōnem ei a quo est
recepta res qz si ille non inuenit vel ignoratur
paupibus erogetur. Et nota qz nō solū q̄ acci
pit sed hēdes etiā eius tenentur si tñ ad eos de
bonis illis puentū sit. ¶ Si abstulit rē alienaz
occulte inuito dño non solū ab extraneo sed
etiā filius a p̄ntibus vxor a viro seruus a dño
discipulus a mḡro. soci⁹ a socio. cōsanguine⁹
a cōsanguineo qz semp furtum est. Et si fuerit
nōbile aliqd damnū mōrle est ⁊ tenetur ad re
stitucōnem. Secus si qd minimū ut fructus et
hmōi. ¶ Si furatus est oues agnos oua aut
pulos aut colūbas aut fructus agrorū. ¶ Si
arando vel alias calcinādo furatus est alienā
terrā quia tenet ad restitucōem totius damni
¶ Si furatū dedit cōsiliū aut modū furādi aut
aliqd auxiliū quia tenetur insolidū si p̄babilē

ereditur ex suo cōsilio à hmōi damnū fuisse
secutū. ¶ Si vidit fieri furtū a dolose zelauit
quā tenetur ad restitucōem. si ex officio ha
bebat impedire. ¶ Si interrogatus de furto ei
noto tacuit. quia tenetur manifestare. ¶ Si sci
ent emit rem furatā qz tenetur restituē. ¶ Si
comedit aut bibit aut induit de rebz furatis
quia tenetur de oibus que sic cōsumpsit nisi
egerit causā spoliatorū monendo a inducēdo
furē. vel raptorē ad debitā restitucōnem. ¶ Si
uxor p annū vixit de rebz quas vir eius fura
tus est. quia potius debēt viuē de elemosinis
¶ Si furatus est aliqd vsurario vl' alteri. vt
inde faciat elemosinā. pro aīa illius quia non
sūt faciēda mala ut veniāt bō. ¶ De fraudu
¶ Si rem sibi mutuata retinuit frau // lencia
dulēter vl' alit rem alter⁹ ad man⁹ suas veni
entē nō restituit nisi ille de suo habēt tantūde
certitudinalit quod nō vellet restituere. ¶ Si
inuēta que non habētur pro derelicto. nō resti
tuit sed ad sibi retinendū accepit. Sed inqu
sicioē facta si nō reperitur debet paupibus daē
alias peccaret mōlirer. nisi ipsi indigentū hoc
daretur. ¶ De thesauris inuētis multum sta
tur consuetudinē. ¶ Si repignerata vsus est
ad vsū cōsumentem ad sui utilitatem cōtra
volūtatē dñi illius tci. qz tenetur de cōsumptis

Idem si sua culpa alias quouismō pignus dete-
rioratū est. **S**i re cōmodata vñs est ad aliū
vñs q̄ fuit cōmodata vel si re deposita sine licē-
cia deponētis vñs est nisi p̄sumat dñm rei eē
contentū quia tenet de deterioracōe illius rei
Si religiosus de rebz monasterij siue licētia
sepioris habita vel p̄sumpta aliquid accepit.
Idem si aliqd̄ recepit vel retinet occulte p̄ se qd̄
mōrle est et pprietaryū. **S**i prelatus expēdit
in turpes vñs bona ecclie deputata ipius repa-
cōm vel paupibus vel bō monasterij. **S**i rece-
pit a religiosis aliquid sine causa rōnabili. scz
pro turpitudine vel ludi acquisicōne vel causa
amicicie a pntele siue aqua indigētia qz tenet
ad restitucōem. **D**e fraudulētia etiā nota q̄
fit in sba rei vendēdo vnā rem p̄ alia viz si vi-
nū limphatū p̄ puro vendidit vel carnes pe-
cudinas p̄ cal tratis aut cerā et alia aromata
non pura s̄ mixta alijs rebz a hmōi. vel in q̄li-
tate ut rē prauā p̄ bona ut p̄nū ferreū coreū
aromata aialia fructus et hmōi defectuosa et
si ea vendit pro bonis. vel in q̄titate dando
mensuras diminutas a ponderavit. xi. vntias
p̄ libra a hmōi. In hñs si nōbiliter dānificat
pprimū peccat mōrleter a tenetur ad restitucō-
nem si parū nec plus intēdens venialit̄ a pau-
pibus croget. **S**i vendidit rē aliquā multo

maiori precio quam valeat secundum communem estimationem illius temporis aduertenter peccat moraliter et tenetur ad restitutionem si primus nobiliter ledit. Secus si parum. Item si emat minori precio quam valeat et hoc si veniat ex ignorantia vel impetitia venditoris. ¶ Si fraudauerit iustas gabellas et pedagias quia tenetur civitati restituere etiam si multum vel parum fraudauerit. Si etiam multum defraudauerit moraliter peccauit. ¶ Si emendo aut vendendo causa fraudis metuitus est quia quociens hoc facit scienter totiens peccat moraliter et tenetur ad restitutionem. ¶ Si uenit cum mercatoribus ut ipse solus vendat pro omnibus quod illicitum pactum est. ¶ Si in ciuitate impetrauit ut ipsi soli vendere liceat quia secundum leges debet omni bono suo spoliari et propterea exilio damnari. Et hoc etiam pena incubit concedentibus homini licentiam. ¶ Domini qui grauunt subditos in collectis vel exactionibus iniustis quia tenentur ad restitutionem. Qui distribuunt prestantias scienter aliquem grauantes contra debitum tenentur de damnis. ¶ De rapina. ¶ Si rapuit rem alterius violenter quia moraliter est et ultra hoc tenetur ad restitutionem. ¶ Si rem raptam iniuste celauit quia tenetur ad restitutionem si solidum si ex hoc impedita fuit restitutio. ¶ Si fuit pirata et perdas per mare quoscumque idemiter quia ultra peccatum et restitutionem est excommunicatus excommunicacione ipso. Secus

tñ est de illis qui hoc faciūt cōi certos aliquos
cū quibz habēt bellū. ¶ Si dep̄davit romipetas
eūtes a redeūtes ad vitē vel portātes necēria
ad vsū Curie vltra p̄cēm exēatus est exēacōe
ppali. ¶ Si in bello iniusto dep̄datus est aque
vltra mōrle p̄cēm a restitucōnem nō debet ab
solui nisi firmē p̄ponat a se disponat amplius
non intesse hmōi vel alio bello iniusto. ¶ Si in
bello iusto abstulit aliqd ab amicis sicut qñqz
faciūt stipendiarij vel etiā si abstulit aliqd ab
eccl̄ijs inimicōz qz tenetur ad ēsticōz. ¶ Nō
qz omēs dantes consiliū ad aggrediendū vl
fūmendū aliqd bellū iniustū sine quorū consilio
nō fuisset factū vel nō poterat fieri tenetur in
solidū de oibus damnis inde secutis. ¶ Si par
ticipavit in crimine rapine vl furti vel alterius
iniuste damnacōis in aquo infra scriptoz mo
dorū qui in hijs cōtinētur verbis. Iussio con
siliū cōsensus palpo recurfus. Participās mu
tus nō ostās nō manifestās. Tenet in solidū
de oī damno inde secuto. quousqz illi q̄ passus
est sit satisfadū. Intellige tñ Iussione vl con
silio vl cōsensu coopacōnis vl palpo v adula
cione vl recurfu v receptacōe latronū vl rerū
ablatarū talit̄ qd sine hoc nō fuisset fēa rapiā
vl damnū alias nō tenetur n̄ in q̄tū puenissz
ad eū de re rapta vel de quāto damno fecisset

cum suis vel quātū plus fuiss; factum ppter
aliquod p̄didōrum ab eo factorū. Quantum
ad secūdū versū nota q̄ non obstās non ma
nifestans a mutus tenetur q̄n̄ est officialis a
p̄t̄ impedire damnu. a non facit. alias enim
etiā non tenetur. Quātū vero ad p̄cipacōz
Istud p̄t̄ fieri multiplicat. vno mō p̄curando
cū alijs ad rapiendū. a tūc tenetur ad illud q̄
recepit vel damnicauit. si tamen non fuit in
causa principali vel q̄si. Secōdo mō recipiendo
p̄ viam domi de rapina. a de illo tenetur. Ter
cio per cōsumptionē rapine in victu a vestitu
a hmōi. sicut famulus raptoris. a vsurarius
q̄ oīa habz de rapina a vsura. a tenetur de illo
quod consumit. Quid autē debeat talis facere
vide in sūma. Quarto mō p̄ dotacōnem. ut viz
maritus qui sciebat socerū suū non habere n̄
bona rapta vel de vsura. quia non potest reci
pere dotem ab illo. Si recepit. tenetur ad re
stitucōnem. Filia autem cum remanet vidua
tenetur restituere dotem. quia de alieno est
Si vero nesciebat maritus socerum suum esse
talem. tūc diuisa est opinio doc. verum possit
tenere maritus si filia vidua tenetur. Quōto
ppter emp̄cōnem rei rapte vel furate. a si sci
enter hoc fecerit ob sui vtilitatē vltra mortale
p̄ccm̄ tenetur restitūsi si inuicē porcit dñm rei

si vero nō inuenire poterit paupibz erogabit
vel precū eius etiā si iam cōsumpsit. Si igno-
ranter siue ignorātia iuris siue facti. a peccato
pōt excusari qñ tamē scit tenet restitue si non
dū distraxit etiā p̄cio petito a dño rei. S; repe-
tat a venditore si pōt. Idē de oibus q̄ successiue
emerēt hmōi rem nisi prius distraxerint illā
qz si bona fide exñs distraxerit vendēdo non
tenet ip̄e sed emens. De hijs vide plenius in
Sūma sc̄da parte t̄. ¶ Introgandū est ergo
de p̄dictis nouē modis dictorū r̄rsuū singula-
riter. Et primo. si iussit fieri rapinā aut si eius
noie facta est mōrliter peccauit et tenetur inso-
dū si alie q̄ ex eius mandato facta non fuisset
alias tenetur p̄ qñto ut sup̄. ¶ Si raptori cōsi-
liū dedit ad rapiendū qz tenetur in solidum si
ex suo cōsilio factū sit. Si cōsensit rapine coope-
rādo tenetur similiē in solidū eodē modo. ¶ Si
adulatus est raptori qñ strenuo et bñfacienti
tenetur in solidū si ex hoc damnū secutum est
¶ Si raptorē vl̄ rem raptā recepit vl̄ imq̄
celauit quia tenetur in solidū si ex hoc damnū
secutū ē vel impedita fuit restitucō. ¶ Si vidit
rapinā fieri et nō obstitit cū possz vel si celauit
et nō manifestauit qz si officialis erat tenetur
ad restitucōnem alias non. ¶ Si procurauit cū
alijs ad rapiendū quia tenetur in solidū si ex

eius sequela vel fauore raptores hoc fecerunt
si aut sine ipso fecissent tenet de quinto puenit
ad eum. vel de eo quod ipse damnificauit. ¶ Si rece-
pit per viam domi de rapina quia ad illud tenet
quod recepit. ¶ Si i victu et vestitu consumpsit
de rebus rapie qz tenetur ad illud quod consumpsit
nisi talia recipet in agendo causam spoliatorum
monendo et inducendo raptorem etc. ¶ Si dotem
recepit a raptore vel usufructuario. quia tenet ve-
sup de dotali est. ¶ Si scienter emit de rebus
raptis vel furatis qz restitue tenetur. Si autem
ignorant non tenetur nisi ad suam noticiam puen-
tit qz res rapta fuit ut .s. ¶ Si quis impediuit
alios iniuste a consecutione alicuius beneficii vel
officii ecclesiastici vel secularis. vbi iam erat acqui-
situm ius. tenetur ad restitutionem talis damni. Si
autem nondum erat sibi ius acquisitum. sed erat
in via ut acquireretur. tenetur ad arbitrium boni
viri quantum potest illud dampnum in illo dubio estia-
ri. Similiter qui iniuste deicit ab obtento vel pro-
curat alios eici. Secus autem cum iuste procedit
¶ Qui infert dampnum quod i specie restitui non
potest ut mutilatio membri vel simile ut manum
amputando cum qua ille se nutriendo scribebat
vel virginitatem puelle auferendo. precipue per
violentiam vel seductionem. vel etiam mortem alicui
inferendo qui suo labore se et familiam suam

nutriebat aut scientē dando v^l vendēdo equū
claudicantē vel alias nociuū aut etiam aliud
aial ad vecturā v^l aliū vsum et nō emptori in
dicādo illud nocumentū vnde sibi postea aliud
sequitur damnū et hmōi tenet satisfacere de
hmōi ad arbitriū boni viri. ¶ Si mulier suppo
fuit sibi partū alienū vel cōcepit p adulteriū
nesciente viro tenetur viro de oibus expensis
factis filio putatiuo et cōsangneis id est filijs
vel alijs hēdibus p hijs que puenerunt ad
eū non tamē tenet illa mulier manifestaē fēmi
cū piculo vite sue. S3 quid agendū sit vide in
Sūma scda pte ti. ¶ Si fuerit officialis alicui⁹
coitatis vel ciuitatis aut dñi puta camerarius
Thesaurarius aut nōrius vel siml^r vel aliud
officiū habēs p quo est sufficiēter sallariatus
nec cōtentus illo sallario a psonis in quibus
suū exequē officiū erigit vel extorquet aliqd
vltra suū sallariū prefatū nec puto q̄ excuset
eū cōsuetudo sicut nec rapina. p̄pterea enī sta
tuūtur sallaria ne talis vltra hec aliqd petat
vnde et peccat talis et debet paupibus erogare
quod dico. quia difficile est semp illud reddē
illis a quibz recepit maxime cū modicū fuerit
et psona inueniri nō potest vñ illud receptum
est vel nescitur. ¶ Si cū pecunijs quas habet
coitas in deposito negociatur et siquidē cū eis

lucreretur p̄ tractu vsurarios tenetur restituē
ei a quo accepit. Si p̄ tractū licitū vidē tene
ri saltem p̄ parte citati vel paupib; erogare
partē. ¶ Si vsurpauit sibi bona citatis aut iu
ra p̄ curacois. aduocacois. ⁊ hmōi. quia ultra
mōle tenetur restituē. ¶ Si rapuit aut pro se
impetrauit aliqua bona ciuū spoliatorū vel ex
pulsoꝝ. q̄ tenetur ad restitucōem. ¶ Si quis
ingressum in religionē bonā ⁊ approbatā edu
cit vel p̄ violentiā vel p̄ suasionē. ultra p̄c̄m
mortale cōmissum. ⁊ excaōem. cū infert vio
lentiā p̄sone. tenetur illū vel aliū reinducere
ad religionē in satisfactō; vel teneē ip̄e ingre
di. si non h; impedimētū. de pe. ⁊ remissi. de eo
Qui aut̄ eū qui intendit ingredi aliquā reli
gionē. a suo bono p̄posito reuocat etiā si non
dū ingressus fuerat eodē mō vidē peccat̄ ⁊ pu
niri debere. ¶ De furto reꝝ sacraz qd̄ sacrile
Simposuit v̄l dedit sup̄ hoc cōsiliū // giū dē
ut imponētur clericis v̄l p̄sonis eccl̄iasticis
colleete v̄l exactōnes. nō hita licentia a romaō
p̄rifice. Si se aut̄ ē effectus. ultra mōle ⁊ obli
gacōem ad restitucō; n̄ desistat post amoiō; ē
excat̄. ¶ Si fecit l̄ fieri fecit ā de sup̄ vsuluit statu
ta cōn̄ eccl̄iaz libratē v̄l cū mōle tenet de dānis
⁊ ē excat̄ ip̄e ⁊ scriptoēs ⁊ iudicātes. Ea tū vi
de pleni⁹. s̄. in v̄pte. ¶ Si accepit prōnatū de

nouo alicui⁹ vacantis ecclie vel monasterij vel
locorū piorū vl' bona iporū locorū vacantū de
hoc vide. s. in p̄ma pte. ¶ Si v̄surpauit bona
hospitaliū vl' alioꝝ piorū locorū aut bona reli
giosorū aut pauperū aut rem ecclie aut tō ca
pituli aut collegio. ¶ Si abstulit rem sacrataz
ut calicem pamenta et h̄mōi de loco sacro. v. de
ecclia aut rem sacrā de loco nō sacro ā rem nō
sacrā de loco sacro. ¶ Si emit aliq̄d de pecunia
ecclie qz talis possessio ecclie est. ¶ Si effregit lo
cum sacrū vl' locū religiosorū ut portas ecclie
vel portas cōuentus aut monasterij qz vltra
peccatū a obligacōem ad satisfaciendū de iniu
ria et de damno est ex̄catus. si tñ hoc fecit iniu
riose a violenē a ante denūciacōnem p̄t absol
tū a diocesano. de post vero a solo p̄a seu fūmo
pniario. Idē iudiciū est si incendiū fecit stu
diose a iniuriose in p̄dictis locis. Incendiarij
autē aliorum locorū de iure cōi non sunt ex̄cati
In aliquibz tñ locis p̄ sinodales cōstitucōnes
fūt ex̄cati. ¶ Si legata facta ecclis et alijs p̄is
locis ā paupibz non solū integre non soluit s̄
etiā solucōez differt qz peccat mōrliter n̄ legitī
mo impedimēto impediatur. In aliquibz vero
locis est ex̄catus p̄ sinodalia statuta. ¶ Si nō
dedit laycus decimas suas q̄s tenetur a solucō
nē faciat ut consuectū est et specialit̄ ecclias t̄c

psomis. vltra pccm tenetur ad restitucōnem.

Smutuauit pecuniam nuēratā. **D**e vfura
vel aliqd eorū que vfu cōsumūtur ut frumētū
vinū. oleū et hmoi cū intencōe aliquid recipi
endi vltra suū capitale mōrle est a illud qd
vltra recepit tenetur restitue. **S**i mutuauit
sup pignus aliqd. rei mobilis. vel rei immobi
lis. ut sup vestes vel equū a hmoi. aut sup do
mū aut agrū vel simile. a interim accipit vfu
pigneris illius. donec reaccepiat pecuniā suā
qz vfura est. Excipitur tū casus. s. Cū gener ac
cipit possessionē in pignus a socero suo quo
usq; ille donauerit sibi dotem. a si ipē gener fu
stinet onera mēmōij. s. nutriet vxorē. **S**i
deposuit pecuniā penes mercatorē vel artificē
cū intencōe recipiendi aliquūd vtilitatis. licz
non faciat pactum sup hoc sed ponit in discre
tōne eius volens in oī casu capitale suū saluū
esse. quia vfura est. S; si vult picipare tam de
damno q̄ etiā de lucro. sic licet etiā cum pacto
Et in hoc qūq; solent offendere mulieres de do
tibus suis. Et dicūtur deposita vulgarit. s. vfu
ra est. **S**i q̄s ppter pecuniā mutuātā alicui
petit l' sperat pncipaliter ab eo aliqd obsequiū
vel vtilitatē que p̄cio possit estimari. ut opera
bourn vel persone. ad colendum terram vel
aliud. vel mutua cōem sui humerū. vel cuiuscūq;

rei vel aliqđ remū ut molat in molēdinis suis
vl̄ ut procuret sibi bñficiū vl̄ officiū eccl̄asticū
vel seculare. Vel ut det sibi pp̄t hoc plus defru
ctibz t̄re eius q̄ colit vsura ē. Et si pp̄ter hoc nō
ab eo cui mutuauit sed ab alio ut dñi vel cōita
tis recepit vtilitatē exm̄. illud debet paupibus
dare. ¶ Si veniente termō noluit pl̄ongacōz
eius cōcedē nisi daret sibi āquid quia vsura ē
¶ Si in fraudē vsure p̄stitit decem brachia vel
vlnas panni vnius ut reciperet decem vlnas
panni alterius quia vsura est. ¶ Si recepit ab
vsurario aliqđ dona quia tenet restituē non illi
sed illis a quibz ip̄e vsurari⁹ recepat si sua sba
tota fuerat de vsuā. ¶ Si credidit pecuniā pro
simili pecunia vel rē p̄ simili re estimando plus
valē h̄mōi tpe restitucōis vsura est si fecit cū
illa intencōne ut recipet illā melioracōez. ¶ Si
mutuauit pecuniā recepturus in certo termō
alterius gn̄is monetā aut aliā rem que plus
valeat aut in alio loco vbi plus valeat quā te
netur si hac intencōne fecit. ¶ Si mutuauit
nauiganti vel eunti ad nūdinas cum pacto re
cipiendi aliquid vltra sortē ex eo qz suscipit in
se piculū pecuniaz ⁊ mercii ex de vsu. nauigā
ti q̄uis in se suscipit piculum n̄lomin⁹ tamen
cōtractus ille nō est licitus. ¶ Si dedit granū
vetus ut postea recipiat nouū qz vsura est. si

tamē consideratū in hoc melioracōe; quia prop̄
hoc fecerit ex. e. quo. s. consulūt a. c. In ciuitate

Si notarius rogatus scripsit cōtractū vsuā
riū. quia vltra p̄c̄m mortale tenetur insolidū
a similiē si fuit testis in tali cōtractu.

Si fuit
cā vel mediator a exhortator inter mutuātem
ad vsuram a recipiētem. quia mōrliter peccat
a ad restitucōem tenetur.

Si apposuit p̄c̄m
cōtractū praua intentione. quia vsura est et
restituē tenetur.

Si tutor vel curator pupil
lorū vel pcurator aut factor cuiuscūq; pecuniā
pupilloꝝ vel patroni. dedit ad vsurā etiam in
utilitatem illoꝝ. vltra p̄c̄m mortale omīssum

tenetur restituē. In cāu tñ quo illi nō possint l
nolint restituē. illi mōꝝ q̄ habuerūt utilitatē. nā
ipsi p̄ncipaliter tenētur sed nō facientib; ip̄is

tenetur tutor vel pcurator a c̄. **S**i q̄s accipit
sub mutuo ad vsuram nō ad prouidendū sue
nccitati s; ut faciat vsuram vel ludat vel alias

male vtatur mōrlit̄ peccat. Itē si inducat aliū
ad hoc faciendū q̄ alias nō feciss;. **D**e cābio

Si fecit cambia a minuta de vno floreno au
reo sup̄ monetam accipit vel econ̄ pro cambio
dedit aliq̄d sc̄dm comunē cursū. non ē illicitū

Si fecit cambia per litteras realia de loco ad
locū non ficta et inde cepit moderatū lucrum
quia non est illicitum. Si fecit cambia que

vulgarit dicuntur cambia sicca aut p venecias
aut ad libras de grossi vsura est qz ibi realiter
est mutuū sub specie lucri. **H**ec habundāt in
florentia. ¶ Si mutauit cū intencōne nihil re
cipiēdi si postea debitor dedit ei aliqd tenetur
ad restitucōnem si pabiliter credit qz ppter
mutuū acceptū hoc ei dedit vel creditū vltēri⁹
retinendū. **S**ecus eēt si ex tenuolētia ei dedit
¶ Si in empōne fructuū terre vlt aliarū rerū
ex eo qz añ p aliquos menses q̄ rēcipiat hmōi
fructus vel res alias p̄cium solūt emīt minus
iusto p̄cio ppter dilacōem recepōnis dictorū
fructuū vlt aliarū rerū. **S**ecus si hoc facēt cum
verisimilit̄ crederet fructus illos aut res alias
etiā posse min⁹ valere tpe recepōnis corūdem
quia ut p̄us vsurā facēt. Si aut non vendidit
plus iusto q non vult illi q vendit facē fructū
bonū sicut ei qui dat sibi pecuniā mutuata sic
non est vsura. Si vendidit aquam rem p̄cio
quod ad p̄ns currebat cum pacto qz si tempe
solucōnis valēt plus etiā vellet illud plus. Sz
ecōi si valēt min⁹ non vellet illud min⁹ quia
vsura est. Si vero contentus sit recipē p̄ciū illud
sive valeat plus sive min⁹. **E**t sic cōtingat plus
valē non est vsura. ¶ Si quis emīt domū vel
agrū multo minori p̄cio q̄ valeat cū pacto qz
venditor reemat eā vlt cū cum placuerit pro

eadē precio a ipē prius emptōr interīm fructū
illarū rerū recipiat. qz vsura palliata ē. ¶ **Nō**
qz vsurari⁹ tenetur ad oīa damna q̄ passi fue
rit debitoēs ppter solucōez vsure. ¶ **Si** ei⁹ ofi
lio aliq̄ ciuitas ā vitas dē die suā pecuniā ad vsu
rā qz vsurari⁹ ē. Et eodē mō si cōitas ā ciuitas ali
q̄ recipit pign⁹ aliqd̄ a eius fructus nō opute
ūt i sorte. ex. de vsu. Conq̄stus. vij. q. i. sic iur
xxx. q. iij. si hēs. ff. qd̄ me. cā. l. metū. ¶ **Cū** ad
uertendū. Idē est de illis q̄ phibere pūt a nō
phibent ex. de sen. ex. q̄tūs. et non tenetur re
stituē nisi q̄ntum ad eos puenit. ¶ **Si** cōcessit
vendidit aut locauit aliquā domū vsurarijs
ā alijs ad exēndū fen⁹. qz nō licz. Et si priar
che. archēpi. ā Epi ipō facto suspēsiōez incurēt
Si sūt aliq̄ plani ā clerici ipō facto exēcōem in
currūt. Si ē vniūsitatis. mēdidū incurrit. Et si
tales talē smāz sustinuerit p̄ mēse. terre eoꝝ
etiā sūt mēdicte q̄ diu vsurarij ibi morantur.
¶ **Si** fiet statutū i aliq̄ ciuitate. qz vsure soluā
tur. vll̄ solute nō possunt repeti. ā repetite non
possunt restitui. exēcati sūt q̄ faciūt hec statuta a
q̄ iudicāt s̄m ipa. ¶ **Vñ** illi q̄ faciūt capitula
cum iudeis. vt dñi a cōitates. cōtinentia qz
possunt fenerari. a qz vsure ab eis extorite. non
possunt repeti i iudicio. a h̄mōi. videntur in
cidere i hanc exēcōnem omēs videlicz dñi

qui faciūt hmōi capitula a ciues q̄ hoc consilūt
ex de vsu. ex. in Cle. **¶** De empcone denarioꝝ
mōtis florentie. vel p̄stitis. veneciarū vel locis
ianue. q̄ aliq̄ ponūt esse vsurariū contractū.
lic; aliq̄ contrariū teneāt. Et iō memi consulas
ut faciat. **¶** Factū autē si potes inducē ut post
mortē suam a vnus alteri⁹ sinat ditati vel p̄tē
det paupibus bonū erit. Si non vult adherēs
opimom cōiūre nō facile dampnes. In hmōi
eni fm̄ doc. non est p̄cipitāda sentētia.

¶ Si q̄s falsificat testa. **¶** De vsurpacōne.
mentū de fundoz aut aliud instrumentū aut
lras vel peticōes aliq̄s. aut aliquo talū scient
vtū. vidē mortale a tenetur ad oē damnū qd
inde sequit. **¶** Si quis falsificauit lras p̄pales
vel talib; falsis scient vtitur. est exēatus. cui⁹
absolucō p̄p̄e reseruat. Sed qui ex falsa causa
suggesta. obtinūt aliquā lrām in Curia. que
causa si fuisset exp̄ssa. nō obtinūisset petita. vel
qd ex illis lr̄is recipit. Lic; non sit exēatus. tñ
tenetur ad restitucōnem illi⁹ quod sic recepit.

¶ Si q̄s in bullis papalib; apponit l̄ remouet
vnam lrām vel pūctum. fm̄ hosti. est exēatus
exēacōne p̄p̄ali que fit in curia. nam in iure cōi
hoc nō hētur. Et hoc si bulle hūt vigore. Nā si
expirasset earum vigor aut valor utputa quia
continebat grāz ad tpus cessam. a iā expirauit

illud tpus. q̄ si tūc totū raderet. non p̄pterea
incurrēt quis ex̄cōem. In Rich. ¶ Si quis
falsificat lr̄as aut sigilla p̄latoꝝ aut citatis vl̄
dñoz. vltra mōile tenet ad satisfactōem oīm
damnoz inde secutoꝝ. Idē de falsificāte quēcū
q̄ libꝝ vl̄ scripturā in damnū alioꝝ. ¶ Si q̄s
fecit alchamiā aut falsificauit monetā. quia
ultra mortale tenetur ad restitucōz. Idē si fals̄
sciēnt v̄titur a si in hoc deceptus fuit. ¶ Si q̄s
falsificauit mensuras vl̄ pondera ciuitatis vel
sciēnt illis falsis v̄titur vltra mortale tenetur
ad satisfactōem damnoz inde sequētium.

¶ De 8. p̄cepto. scilicet Non loquaris oītra primum
tuum falsum testimonium. Et primo de menda
cio pernicioso. 20

Si dixit mendaciū p̄niciosū. id ē quod
est contra honorē dei ut in h̄is que sūt
fidei vel in damnū notabile proximi
sp̄uale vl̄ tēporale. quia mortale est verbi gr̄a
Si dixit fornicatōem non esse peccatū a vsurā
aut hm̄oi. vel. Si negat se vel alium esse debi
torem proximi cum tamē nouit se esse debito
rem aut aliū. a hm̄oi. ¶ Si dixit mendaciū
in iudicio interrogatus a iudice quia mortale
est. ¶ Si dixit mendaciū in cōfessione de ne
cessario ostendit quia mortale est. ¶ Si dixit
mendaciū in p̄dicatōne studiose. q̄ mōile est

nisi ex firre p cōe subitanee locucōis impmedi
tar. ¶ Si mēdaciū dixit ad laudandū aliquē
vel adulandū alicui. ¶ De mendacō iocoso.
¶ Si dixit mendaciū iocofū. v. causa solacij v.
ad vtilitatē aliquā inde cōsequendā spūalem
vel tpalem sine nocumēto alterius. qd est ve
niale. ¶ De mendacō officioso. ¶ Persona
q̄ dicit mendaciū etiam officiosū est psona au
toritatis vel magne reputacōis seu pfectōnis
posset p accūs tale mendaciū esse mōrle si vīz
psequantur inde magnū scandalū in mentibz
hōim. ¶ Si dixit falsū testimoniū cōn aliquem
in iudicio. vel accusauit iniuste. vltra mortale
pccm. de oī damno leso tenet etiā ad restitucō
nem fame. s. ut dicat se falsū dixisse postq̄ ille
est punit⁹ non tenet ppter piculum quod ei
imminet. ¶ De detractōne. ¶ De detractōe p
quā auferet fama alteri⁹ multipliciē etiā inēro
gandū est vīz. Si quis imponat alteri aliquod
falsū qd sit pccm mōrle quia peccat mōrliter et
tenet ad restitucōnem faciendā nisi ex hoc im
minet ei magnū piculum. ¶ Si ad pccm alte
rius qd narrat addit aliqd nōbile vltra pec
catū tūc tenetur ad restitucōem si illud impor
tat infamiā. ¶ Si pccm alterius mōrle cū esset
occultū manifestauit alijs ad infamandū pec
cauit mōrliter. ⁊ tenet ad restitucōem inqūitū

pōt nisi illud crimen postea p alia viam esset
publicatū. ¶ Si pccm alterius occultū manife
stavit non intencōe famādi. vel alias nocendi
sed ex quadā loq̄ citate nō vidz mortale. Per
accidens tamen viz. si ex hoc sequētur diffama
cō illius. ut qz audiētes publicāt. ¶ Si accusa
uit in iudicō l' denūciavit p̄lato crimē alterius
non zelo iusticie. sed ex maliuolentia peccauit
mōlitter. s; ad restitucōnem fame non tenetur
seruato ordine iuris. ¶ Si fecit libellū famosū
id est cedulas siue scripturas in detractōnem
alterius ponens in loco publico ut legantur ā
etiā caucōnes q̄hmōi quā mōlitter peccat q̄
tenetur ad restitucōnem. ¶ Si pccm alterius
etiā manifestū narrat ex odio vel intencōne
nocendi peccat mōlitter. s; ad restitucōnē fame
nō tenetur. Si autē ex loquacitate venialit' pec
cat. ¶ Si de factis alioz que sūt venialia oīter
recitauit ex loquacitate vel aliq̄ indignacōne
non est mortale nisi intenderet sic diffamare
¶ Si significauit pccm alterius mortale q̄ oc
cultū prelati vel pntibus vel ofessoribus aut
alys psonis maturis. q̄ possunt illū peccātem
impedire ne amplius simile faciat. vel q̄ nō fi
at si adhuc nō fuerit factū. puta si timēt hoīci
diū ab illo fieri. quod significauit. q̄. qz non
est pccm s; caritas. q̄ nō tenetur ad restitucōz

fame maxime cū verū significauit. Secus si fal-
sum significaret. ¶ Si falsū dixit de aliquo. debz
accedē illū vel illos corā quo l' quibz hoc dixit
a dicē corā eis falsū se dixisse. nec excusatur qd
hoc sit ei verecūdia magna. Si autē verū dixit
s; non iuste vel bene. nō debet dicē se falsū dixis-
se qd hoc tūc esset mendaciū. s; debz dicē. imi-
ste et male dixisse. ¶ Si quis narrat crimen
alicui⁹ put audiuit. dicēs. se sic audiuisse dici
ab illo. licz sit occultū. a hoc ex leuitate vl' etiā
loq̄itate. non vidz mortale. neq; teneri ad re-
stitutionem fame. S; est dubiū de illo. ¶ Si bona
facta alicui⁹ dixit mala intencōe facta. s. ppter
ypocrisim vl' supbiā vel hmōi intendēs cū in-
famare peccat mōrliter. Idē si negauit bona fa-
cta. Idē etiā si taceat bona alicui⁹ que scit. cū ē
necariū qñq; ad liberacōem p̄rimi. ¶ Si audi-
uit infamacōes a diffamacōnes alioꝝ a in hoc
delectatur peccat mōrliter. Si autē non delectatur
in infamia. ymo displicet sibi infamaē alios s;
tñ delectatur de loq̄itate. non vidz mōrliter pe-
rare. In p̄latis tñ qui p̄nt phitere talia cum
aduertūt a non faciūt est mortale. -21-

¶ De nono p̄cepto. s. Non desiderabis vxorem
Rimo nō de cogita. // proximi tui.
ciombus cū Lururiā. qd cogitacōnes
cōmittendi aliq; p̄cēm luxurie. qūdo

fuit cum consensu rationis semper faciunt peccatum mortale
et specialiter contra istud preceptum. Et sunt diuersarum spe-
ciez. sic etiam opera carnalia licet non ita graue
mortale faciat simplex sensus sicut opus exterior
Cum ergo dicit penitens habuisse cogitationes
quibus sensit ratione. Interrogat confessor: cum quibus
personis seu erga quas personas habuit homini cog-
itationes. quod si erga coniugatam dixerit. quod adul-
terium est. Si vero erga solutam et ipse solutus fuerit
quod fornicatio est. si erga consanguineam. quod incestus est
et sic de alijs. ut super dictum est in c. de 6. precepto
Insuper interrogandus est penitens quoties homini
habuit cogitationes. quod totiens peccauit mortaliter
Item si per intervalla temporum hoc fecit puta de hie-
rat nunc cum sensu rationis committit fornicationem
cum aliqua. postea se occupat in aliquo alio ne-
gocio. ut vii. cogitat de gubernatione domus sue
vel homini. et exinde iterum deliberat fornicari. quod
iterum peccat mortaliter. et sic deinceps. Sed si conti-
nue versatur in tali cogitatione vii. per horam plus
aut minus. unum peccatum est. sed tanto grauius
quanto diutius. **S**i mutat cogitationes de vna
ad aliam personam. vel ad diuersam speciem cum eadem
persona vel deliberans de se semper de nouo pec-
cat mortaliter. Unde si centum mulieres videt
vnam post aliam. et ad quolibet specialiter determi-
naret animam suam. certam mortalia committeret

Secus si vna cogitacōne omnes appetēt. quia
ut sic vnū esset peccm. habēs tñ conformitatem
tot peccator. **I**tem si diebus festiuis hmōi
habuit cogitacōes discurrendo p ecclias a puo
cando mulieres a si filocaptus ex aliq̄ secutus
est eā. a quō tpe. **I**tem qd̄ dī de viro erga
mulierē. idē semp dicendū est de muliere erga
virū. **I**tem de delectatione morosa habes in
c. de Luxuria. **S**i mulier otentatur hēe ama
tores. a cū perpēdit v̄l cōsiderat aliquē eā pea
ri. seu amare carnalit. ponit se ad fenestrā. v̄l
vadit ad aliquē locū ut videatur ab eo. v̄l po
nit se in ecclia v̄l alio publico loco vbi discurrēt
iuuenes. ad prouocandū eos in sui amorem.
qz mortale est. etiā si non appetat peccare cum
eis. cū occasione ruine prestat.

22.

De p̄cepto. Nō cupiscas rē prīmi tui.

De cogitacōe seu desiderio hñdi res alie
nas nō. qz vltra peccatū operis iniuste
vsurpacōnis diuersarū specierū de quā
bus dictū est. s̄. in c. de. vii. p̄cepto. **I**ntrogan
dum est etiā de desiderio habito cū res alicās
hñdas seu acquirēdas mō iniusto. qz tale de
sideriū siue cogitacō. si cū cōsensu rōnis est a ali
cuius rei nōbilis semp est mōrle. et eiusdē sp̄i
cui⁹ est opus illi⁹ iniuste acquisicōis. vbi gr̄a
Si desiderat aliqd̄ habē ex vsura. sp̄s v̄sue est

Si p rapinā. est rapina. Si p viam occultā. est
furtū. a sic de alijs. Et idō interrogand⁹ est quō
desiderauit hīc rem alienā vt habeat species
peccī q̄ necēria est ostentū. In hīs tñ peccatis
cordis tm̄ non tenet quis ad restitucōez nisi
opus fuerit secutū. Nota etiā q̄ cū q̄s in q̄ntū
cūq; nimo ope dānificat p̄mū per quēcum
q; etiā modū. Si habet p̄positū etiā in multo
dānificandi si posset peccat mortaliter. Vnde
ementes a vendētes. q̄ncūq; pati sunt decipe
p̄mū in multo si possent cōmode. mortaliter
peccāt licet actu in modico decipiūt.

¶ Sequitur sc̄da pars hui⁹ tractat⁹ q̄ tractat
de vicijs capitalib; a speciebz et filiab; eorū.

¶ Et Primo de Supbia. 23

Supbia sc̄dm greg. est m̄ oim ca
pitalū viciozū. et est viciū multum
subtile et difficile ad cognoscendū
et consistit in appetitu inordinato
proprie excellentie. Et habet q̄tuor species siue
modos. de quib; potes interrogare prout vide
bitur expedire si tamen penitens intelligat.

¶ Prima species. Si vij. bona que habuit na
turalia vel spūalia. aut temporalia. sibi attri
buit a non a deo eadē recepisse recognouit.

¶ Secūda species. Si bona ipsa a deo recepisse
cognoscens principalit. estimat tamen se ga